

קונטרס

אאלפך

חכמה

בלבכי משכן אבנה

אוצר האותיות

ערך בריח

תורה לשמה

תורת שיעשועים

לא מונה כלל

נשמח לקבל הערות והארות,
וכן תוספות קצרות על
הקונטרס, על מנת לתקן
ולחוסף במהדורה הבאה
בע"ה.

כמו כן, המעוניין לסייע להגיה
את הקונטרס כל שבוע לפני
צאתו, יפנה למערכת.

להאזנה לשיעור בקול הלשון

073-295-1245 ישראל
USA 605-313-6660

ומקישים: כוכביות [*]
< [#] סולמית
< [מספר שיעור] -
סולמית [#]

© כל הזכויות שמורות

מידי שבוע יוצא לאור קונטרס
'אאלפך חכמה',
שכל שבוע עוסק בתיבה אחרת.
המעוניין להצטרף לרשימת התפוצה
ישלח בקשה במייל:
bilvavi231@gmail.com

ללקיחת חלק בהוצאות
הגדולות של הדפסת הספרים
לזיכוי הרבים, ניתן ליצור קשר
עם מערכת
'בלבבי משכן אבנה'
טלפון: 052.763.8588
ת.ד. 34192 ירושלים 9134100
bilvavi231@gmail.com

תוכן העניינים

"בא אל התיבה"

ערך בריח

עבודה

ז' בלכביפדיה עבודת ה' בריח.....

ז" בלכביפדיה עבודת ה' תמצית שיעור.....

מחשבה

כג בלכביפדיה מחשבה בריח.....

לד סוגיות במחשבה בריח.....

ר"א שערים

לט צירוף ב-ר / ב-י / ב-ח / ר-י / ר-ח / י-ח.....

קבלה

מז בלכביפדיה קבלה בריח.....

נב מילון ערכים בקבלה בריח.....

ארמית

נה מילון ערכים בארמית בריח.....

מדור

עבודה

בלבביפדיה עבודת ה'
בריה

בלבביפדיה עבודת ה'
תמצית שיעור

בלבניפדיה עבודת ה' בריח

כ"א לעצמו אלא הם מחוברים זה לזה, ויש סוג של בריח, שמחבר את כולם בבת אחת. ובמבט החיצוני זה נראה שההבדל הוא בין בריח קצר יותר לבין בריח ארוך וגדול יותר, אבל במבט הפנימי, הבריח הקטן מחבר פרטים, אבל הם נשארים בתפיסה של פרטים, ואילו הבריח הגדול מחבר את הכל יחד, כיון שבו מונח שורש תפיסת הכלל ומכח כך הוא מצרף את כל הפרטים יחדיו.

הכח המתגלה ב'בריח התיכון' שהוא מבריח את כל הרע

אבל בעומק, יש סיבה נוספת במה שהבריח התיכון נקרא בריח, משום שהתגלה בו כח נוסף שהוא היה השורש להבריח את כל המתנגדים למשכנ² ולא רק לחבר את כלל המשכנ³.

כלומר - כדוגמא, כאשר אדם נמצא במצב שיש דבר המתנגד אליו, יש באופן כללי שתי אפשרויות⁴ מה צורת ההתמודדות שלו באותו מצב, האופן האחד הוא שאותו אדם בורח וכפי שנאמר על יעקב אבינו "ויברח יעקב שדה ארם" (הושע יב יג) שיעקב בורח מפני עשיו, אבל האופן השני הוא שאותו אדם מבריח את מי שמתנגד אליו שהדוגמא היסודית והברורה לזה, היא בארון שנאמר בו "ויהי בנסוע הארון ויאמר משה קומה ה' ויפוצו אויביך וינסו משנאיך מפניך" (במדבר י לה), כלומר, בארון מתגלה כח שכשישנם אויבים, הוא לא בורח

גדר 'בריח' - 'לחבר' בכדי שהדברים לא 'יברחו' זה מזה

בריח. כפי שמצינו שהיה במשכן בריחים, שהיו מחברים את קרשי המשכן זה לזה ע"י בריחים.

ובריח נקרא בריח מלשון ברח, משום שכאשר ישנו רחב [שהוא ג"כ אותיות ברח] בשני דברים הסמוכים זה לזה ויש להם מקום להתרחב, ע"כ ישנה אפשרות שאחד יתרחק ויברח מזולתו, וכמו בדוגמא של הקרשים שהיו במשכן, אם ישימו ב' קרשים יחד, אפי' באופן שמצמידים אותם זה לזה, אם יש להם מקום של רחב שהם יכולים להתרחב לשם, מטבע הדברים, מנהגו של עולם הוא שלאט לאט הקרשים יתרחבו ויתרחקו ולא במעט, זה מזה, אבל כאשר נותנים בהם את הבריח, הבריח-מחבר [=אותם אותיות] את שני הדברים הללו⁵ בכדי שהם לא יברחו אל מקום הרוחב, כיון שהם מחוברים זה לזה.

אבל יתר על כן, מלבד כלל הבריחים שהיו במשכן, היה את הבריח התיכון - "והבריח התיכון בתוך הקרשים מבריח מן הקצה אל הקצה" (שמות כו כח), כלומר, מלבד הבריחים שהיו מחברים חלק מהקרשים זה לזה, היה בריח אחד שהוא מבריח ומחבר את כל המשכן כולו.

ובעומק, ההגדרה היא - יש בריח שמחבר פרטים שעל ידי הבריח הפרטים אינם עומדים

¹ אם הם שנים או יותר מכך.

² כפי שיתבאר לקמן.

³ [וכפי שיתבאר מיד לקמן].

⁴ ביחס דידן.

שורש הבריה התיכון - ביעקב אבינו שמחבר את הי"ב שבטים ואת כל ישראל ומבריה את כל הרע

ונתבונן להבין את השורש של הדברים - הרי כדברי חז"ל כידוע, הבריה התיכון שהיה מבריה מן הקצה אל הקצה, הוא היה מקביל לכחו של יעקב אבינו היינו משום שיעקב אבינו הוא הוא השורש של הבריה התיכון, ובפרטות לעניינא דידן הבנת הדברים - הרי כמו שאומרת הגמ', מאברהם ומיצחק יצא פסולת, מאברהם יצא ישמעאל ומיצחק יצא עשיו, ולעומת כך יעקב אבינו מיטתו שלימה שלא היה בו מציאות של פגם וחסרון, ובפנים אחד לדברים לסוגיא דידן, עומק הדבר שאין ביעקב מציאות של חסרון - הסיבה שיש מציאות של חסרון, זה מחמת שיש כח שלילי שיונק את חיותו מהדבר, ומכח כך הוא בא להתנגד לדבר, וזה א"כ מה שגורם את החסרון מחמת שהוא יונק מן הדבר ויוצר מציאות של חסרון.

אבל יעקב אבינו הוא הבריה התיכון שמבריה מן הקצה אל הקצה, כלומר, מחד, הוא מבריה ומחבר את בניו - הי"ב שבטים ועי"כ הוא מחבר את כל זרעו, את כל השבעים נפש ואת כללות ששים רבוא נשמות ישראל, אבל בעומק מונח בכחו של יעקב אבינו שהוא מבריה את כל מי שמתנגד אליו.

וזה הטעם שמייטתו שלימה, כיון שמי שלא מבריה את מי שמתנגד אליו, הרי שתמיד יהיה בו איזושהו צד אחיזה מסויימת של המתנגד אליו, והדוגמא השורשית לכך היא עמלק שנאמר בו 'ויזנב בכך כל הנחשלים אחריך' שבלשון חז"ל זה נקרא 'מכת זנב' (כמדב"ר יג א), כלומר, ה'ויזנב' זה כלפי אלו שהענן היה פולט אותם, שבהם דייקא עמלק היה יכול להאחז, והיינו שמכח מה שפלטם הענן יש

מפני האויבים, אלא אדרבה, וינוסו משנאיך מפניך" הם בורחים מפניו.

ומצד כך, בכל הבריים הפרטיים שהיו במשכן, כל בריה בא בעצם רק לחבר את הקשרים, כל בריה את הקשרים הפרטיים שאותם הוא אמור לחבר, - וזה כח תחתון יותר שמתגלה בבריים שבמשכן, אבל הבריה התיכון שמבריה מן הקצה אל הקצה, זה לא רק שהוא מבריה ומחבר את כלל כל המשכן כפי שהוגדר לעיל, אלא בעומק יותר, הוא מבריה את מציאותם של האויבים.

ואמנם בשורש הפנימי זה מתגלה מכח הארון שמקומו השורשי הוא בתוך המשכן, אבל הרי היו עמהם במדבר שני ארונות, ומלבד הארון שהיה בתוך המשכן, היה גם את הארון שהיה נוסע עמהם (כדאמרין בירושלמי שקלים ו א: "שני ארונות היו מהלכין עם ישראל במדבר, אחת שהיתה התורה נתונה בתוכו, ואחד שהיה שברי לוחות נתונים בתוכו"), - ודייקא מכח הבריה התיכון של המשכן שהיה מבריה מן הקצה אל הקצה, מכח כך היה הארון הזה מבריה את מי שמתנגד לכנסת ישראל שבא להתפשט כביכול ולהיכנס לתוך הכנסת ישראל בכדי להילחם עמהם, והארון היה מבריה את אותם אויבים.

והרי שישנם שני פנים ב'מבריה' שנאמר כאן בקרא, בפנים אחד 'מבריה' היינו מה שהבריה בא לחבר את הקשרים שנמצאים כאן בכדי שהם לא יברחו, ויש פנים נוספות ש'מבריה' היינו להבריה את כל מי שלא שייך לכאן, וביתר דקות, להבריה את כל מי שמתנגד למה שקורה כאן, זה מה שמתגלה בכח של 'מבריה מן הקצה אל הקצה', שהבריה התיכון מחבר את כל הקשרים של המשכן, וע"י שיש כאן כח של 'אחד', מתגלה 'וינוסו משנאיך מפניך', להבריה את האחרים שמתנגדים לאותו 'אחד'.

למחנה ישראל זהו מצורע שצריך לפרוש מחוץ לכל הג' מחנות ולכן הוא אינו יכול להיות בתוך הענן, ובהרחבה יותר זה נאמר על כל הטמאים, אלא שבמצורע יש דין בעצם שהוא יהיה לגמרי מחוץ למחנה.

שורש נגיעת לשון הרע ומציאות הצרעת שמתגלה אצל משה רבינו

והרי ששורש כח יניקתו של עמלק זה במי שנמצא מחוץ למקום של הכנס"י ולא בתוכם שבשורש זהו מצורע, והבנת הדברים בעומק - הרי בצלאל הוא מי שבנה את המשכן ומשה רבינו הוא זה שמקים את המשכן והקמתו היתה מכח השכינה כדברי חז"ל כידוע מאד שמשה היה משתדל להקימו והמשכן לא היה עומד, עד שהקב"ה כביכול השלים את כח ההקמה (במדרש תנחומא ורש"י לשמות מ יז על 'הוקם המשכן'), אבל כהגדרה כוללת, כח ההקמה היה ע"י משה רבינו.

ומצד כך, להבין ברור - הרי אנחנו מוצאים אצל משה רבינו שהיה בו צד מסויים של מצורע שהרי אחד מהסימנים שהקב"ה נתן לו לגאול את בני ישראל ממצרים היה במה שהוא שם ידו בחיקו וכשהוא הוציאה, היא היתה מצורעת כשלג, ולאחר מכן כשהוא השיב ידו אל חיקו היא חזרה ונהפכה להיות כבשרו, והרי שהיה צד מסויים של מצורע במשה רבינו, וכמוכן, הדבר צריך תלמוד להבין מדוע הקב"ה נותן למשה רבינו גדר של צרעת באותו זמן¹. (ובשמו"ר ג יז אמרו שנצטרעה ידו משום שאמר 'והן לא יאמינו לי').

אבל כמו שברור - הרי נאמר קודם לכן במשה רבינו 'ויצא אל אחיו וירא בסבלותם' (שמות ב יא), שהוא יצא לראות בסבלותם של ישראל,

לו צד מסויים של אחיזה בהם, משא"כ כשלא מתגלה כח שמבריה את הרע הרי שיש ח"ו מי שבא להילחם באופן שהוא נכנס בתוך הכנסת ישראל שהוא יונק יניקה גמורה מהכנסת ישראל.

ומכל מקום, גם אצל עמלק היתה יניקה פורתא של 'ויזנב בכ' כל הנחשלים אחריו', ומצד כך, כדברי רבותינו, כנגד אברהם הפסולת הוא ישמעאל, כנגד יצחק הפסולת הוא עשיו וכנגד יעקב אבינו, הכח המתנגד הוא עמלק.

כלומר - אמנם נתבאר שמכחו של יעקב מתגלה הבחנה שהוא מבריה מן הקצה אל הקצה, וכפי שנתבאר ש'מבריה' זה לא רק מלשון בריח שהוא מחבר את כח הטוב אלא הוא גם מבריה את כח הרע, זה כחו של יעקב אבינו שמיטתו שלימה ומכח כך אין לעמלק יניקה מתוך המחנה, אבל עדיין אין כאן הברחה גמורה.

אלא שהשאלה כמובן עומדת מאליה, למה באמת יש כח לעמלק של 'ויזנב בכ' כל הנחשלים אחריו' לעמוד כנגד יעקב אבינו, הרי ביעקב אבינו מתגלה הכח להבריה את הרע, וא"כ היה ראוי שיעקב אבינו יצליח להבריה את עמלק באופן הגמור שבו, ואיך שייך שתהא עדיין אחיזה לעמלק שהוא כן יונק מצידו כנסת ישראל ומכח כך הוא מכה בהם 'מכת זנב' שזהו ה'ויזנב בכ' כל הנחשלים אחריו'.

נתבונן להבין עמוק את השורש של הדבר - הרי כמו שהוזכר מדברי חז"ל, עמלק היה מכה מכת זנב את אלו שפלטם הענן, וכהגדרה שורשית מי שאינו יכול להיכנס לתוך הענן

¹ וכמוכן יש מקום לדון אם היה לזה דיני צרעת ואם היה שייך שם את גדרי הטומאה של צרעת, אבל בהגדרה הפשוטה והברורה, היה שם גילוי של צרעת.

במצורעים שמחוץ למחנה מכח שורש נגיעת הצרעת שיש במשה רבינו מכח הבעלי לשה"ר שמדברים עליו.

העומק של הכפירה המתגלה בלשה"ר שדיבר הנחש על הקדוש ברוך הוא

ונתבונן להבין שורש הדבר שגם מי שמדברים עליו חל בו נגיעה של לשה"ר - הפסולת של אברהם אבינו שזה ישמעאל, זה פסולת שיצאה ממנו, וכן עשיו שהיה פסולת של יצחק אבינו, זה פסולת שיצא מיצחק, אבל עמלק שהוא פסולת של יעקב, הוא לא יוצא מיעקב, שהרי עמלק איננו מזרע יעקב, והרי שיש הבדל בין הפסולת של אברהם ויצחק לפסולת של יעקב - וכאן מונח השורש של כח הלשון הרע, שהרי המדבר לשון הרע בודאי עובר על חטא, וכן השומע, אם הוא מקבל את הלשון הרע, הוא עובר על חטא, אבל במה שלשה"ר הורג את מי שמדברים עליו מונח כח חדש שחל בו, שמכח כך גם בו יש צד של מיתה.

ומהו שורש העמוק של הדבר? - הרי בעל לשון-הרע שהיה ביסוד הבריאה זהו הנחש כמו שאומרים חז"ל (תענית ח א) שלעתיד לבוא כל החיות מתקבצות אצל הנחש ואומרות לו מה הנאה יש לך, ואומר להם הנחש ואין יתרון לבעל הלשון, והטעם שמתקבצים אצלו דוקא היינו כדי שיתבייש במה שהוא דיבר לשון הרע ומתביישים עמו מספרי לשון הרע כמו שמפרש שם רש"י, והלשון הרע שהנחש דיבר זה היה לשה"ר על הקב"ה כמו שאומרים רבותינו - וזה מה שמבואר בקרא שהנחש

ושם הוא רואה את דתן ואבירם, וכמו שרש"י מביא על הפסוק "אכן נודע הדבר" (שמות ב יד), שמה רבינו היה תמה מדוע שונה אומה זו מכל האומות כולם שנגזר עליהם שעבוד, עד שהוא ראה שיש דילטורין ביניהם, - והשורש של הדילטורין היה דתן ואבירם שהם בעלי המחלוקת שחולקים על משה רבינו (ולאחמ"כ מצטרף אליהם קורח), והיינו שהם שורש הלשון הרע.

ולפי"ז, כיון שהם מדברים על משה רבינו לשון הרע, ולשון הרע הורג שלושה כדברי חז"ל כידוע מאד את המדבר, את השומע ואת מי שמדברים עליו (ערכין טו ב), הרי שיש כאן צד של נגיעת לשון הרע במשה רבינו, - והצד הזה של נגיעת לשה"ר אצל משה רבינו התגלה בפועל במרים שדיברה על משה רבינו (ולכן נאמר שם באמת שמכח הלשון הרע מרים נהייתה מצורעת והיא היתה אז מחוץ למחנה וכל מחנה ישראל באמת חיכה לה כמו שמבואר בפסוקים וכפי שביארו חז"ל).

ומונח כאן א"כ הגדרה עמוקה במה שיש שורש של נגיעת לשון הרע במשה רבינו - הרי משה רבינו הוא הַיְדָבָר אחד לדור' כמו שאומרים חז"ל, וַיְדַבֵּר זה הן מלשון דיבור, והן מלשון הנהגה שבא מכח הדיבור כמו בלשון הפסוק 'ידבר עמים תחתינו', וא"כ שורש כח הנהגתו של משה רבינו היא מכח הדיבור שבאופן הזה הוא מנהיג את הכנסת ישראל, וכנגד אותו כח של 'דבר אחד לדור' שהיה אצל משה רבינו בכח דיבורו, יש כח דיבור הפוך שמתנגד אליו שזהו הכח של בעלי לשה"ר, וזהו א"כ השורש שיש צד של יניקה לעמלק

¹ יחד עם אהרן, אבל בעיקר מרים.

² משורש כח הדעת כיון שבדיבור גנוזה הדעת כדברי חז"ל.

³ אלא כפשוטו הוא גם כן שייך לפסולת של עשיו וישמעאל שהרי הוא יצא משניהם יחד.

⁴ ומעיקרא הוא צריך גם להזהר מלשמוע אלא שאפי' אם הוא היה מוכרח לשומע, או כשבדיעבד הוא שמע גם כן מוטל עליו לא לקבל.

הנחש.

עומק מה שיניקתו של עמלק היה רק מבחוץ ולא מתוך המחנה

ולעניינא דידן א"כ, עומק הקלקול של לשון-הרע הוא לא רק כשיצא מהבעל לשה"ר מציאות של רע אלא גם אותו אחד שמדברים עליו מצטרף לענין הלשון הרע, וזה השורש של 'ויזנב בך כל הנחשלים אחריו' שנאמר על עמלק כלפי אלו שפלטם הענן שכוחו של עמלק היה להחזיק בהם, וכפשוטו - כיון שהוא לא היה יכול לינוק מבפנים, לכן לא היתה לו אחיזה רק באלו שפלטם הענן שבהם היה לו אחיזה במידת מה וזהו 'ויזנב בך' וכו' אבל לפי מה שנתחדד עומק ההגדרה היא, שישנה הפסולת של אברהם ויצחק שזה ישמעאל ועשיו, ויש את עמלק שמתנגד ליעקב אבינו, אצל אברהם ויצחק, הפסולת יוצא מתוכם, ופסולת שיוצאת מתוכו של הדבר יש לה אפשרות לאחוז בתוכו והרי שיש לשורש הרע אחיזה גם בתוכו מכח שהוא יצא ממנו, אבל עמלק הרי לא יוצא מיעקב אבינו אלא הוא נמצא חוצה לו, ולכן כשהוא בא לאחוז בקומת הכנסת ישראל, הוא אינו יכול לאחוז רק במה שנמצא בחוץ שכיון ששורשו הוא בחוץ, לכן גם כוחו הוא רק בחוץ.

ואם כן, ישמעאל יונק מתוכו של אברהם וכשהקב"ה אומר לאברהם "אשר יצא ממעיך הוא יירשך" (בראשית טו ד), גם ישמעאל הוא בגדר של "יצא ממעיך", וכן עשיו יוצא מתוכו של יצחק אבינו, אבל עמלק זה כח חיצוני, וכשהכח הוא חיצוני, הרי שהוא אינו יכול לינוק רק בהבחנה של 'ויזנב בך כל הנחשלים אחריו' שנמצאים בחוץ, אבל אין לו כח לינוק מאלו שנמצאים בתוכו.

אומר לחוה (בראשית ג ד-ה) "לא מות תמותון כי יודע אלקים כי ביום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם והייתם כאלקים יודעי טוב ורע" והרי שהוא מדבר לשה"ר על הקב"ה.

ונתבונן להבין עמוק, הרי לשון הרע הורג שלושה, את המדבר, את מי ששומע ואת מי שמדברים עליו, - המדבר כאן זה הנחש ובחינת המיתה מתגלה אצלו במה שהוא נתקלל (שם שם יד) "ועפר תאכל כל ימי חיך" שזהו העפר שהוא שורש המיתה, ומי שהיה שומע כאן כביכול זה אדם הראשון וחוה, והמיתה שהם מתים מכח שמיעת הלשון הרע זהו ה"כי ביום אכלך ממנו מות תמות" (שם ב יז) שנקנס עליהם מיתה, אבל יש בלשון הרע גם את "מי שמדברים עליו", והרי שאם בלשון הרע מי שמדברים עליו הוא מת, הרי שכביכול כביכול יש איזושהי בחינה דקה גם כשדיברו כלפי הקב"ה, וכמובן ברור ופשוט ואי"צ לומר שאין מציאות כזאת ואינו אלא 'מדמה' בעלמא, אבל זוהי בעומק היתה כוונתו של נחש.

כלומר - כוונתו של נחש לא היתה רק להכשיל את אדם הראשון וחוה, ולא רק בשביל להרוג את אדם הראשון ולשאת את חוה, אלא שכיון ששלושה נהרגים בלשון הרע, הרי שבעומק הדק, הנחש רצה כביכול את ה'והייתם כאלקים' אבל לא כפשוטו שהם כאלקים והם לא ימותו. אלא שהם כן ימותו ושבזה יתקיים 'והייתם כאלוקים' כביכול כלפי מעלה, זה עומק הדיבור לשון הרע של הנחש.

ובעומק, זוהי הכפירה המוחלטת, שהרי כפשוטו לא שייך כלל ענין מיתה כלפי מעלה, אבל עומק ההגדרה היא שכשחלה כפירה במציאות הבורא יתברך שמו, הרי שזה נקרא בעומק מציאות של מיתה כלפי אותו כופר, ומ"מ א"כ, זה שורש כח הדיבור לשה"ר של

כפי שיתבאר לקמן בהרחבה, עמלק בא לעורר את כח הנחש שמדבר לשה"ר על הקב"ה ועי"כ לסלק כביכול את מציאות הקב"ה וזהו אחיזתו במקום שהוא חוץ לענן שאינו מקום השכינה.

מקום סרח העודף שהוא יהיה נידון כמקום שיש בו מחיצה כעין דין 'פסל היוצא מן הסוכה' והאור היה מתפשט עד לשם.

ואם האור היה מאיר עד לשם, הרי שהיה מתגלה בעומק בכריח התיכון מציאות השלימות של כחו דיעקב אבינו.

שורש 'סרח העודף' ב'תוספת' שב'יוסף' על גבי יעקב אבינו שהוא 'איש תם'

ואיפה שורש הדבר אצל יעקב אבינו עצמו, של 'סרח העודף' שמתגלה רק בסכך ולא במחיצות? - יעקב עצמו הרי הוא 'איש תם' (בראשית כה כז), הוא איש שלם, מתגלה בו השלימות שלו כשלעצמו, אבל ב'אלה תולדות יעקב יוסף [-מלשון תוספת] (שם לז ב) מונח כח התוספת שלו והרי שיוסף הוא 'סרח העודף' של יעקב אבינו, ולכן מי שמבשר ליעקב אבינו 'עוד יוסף חי' (שם מה כו) זו היתה שרר בת אשר כמו שאומרים חז"ל, והיינו משום שתפיסת יוסף היא 'סרח העודף' ולכן שרר ששייכת לתפיסה הזו, היא זאת שמבשרת ליעקב אבינו 'עוד יוסף חי', ומצד כך, ה'תם' של יעקב אבינו לא נהפך למת, אלא להיפך, יש לו מציאות של תוספת. (ויש להוסיף שסרח העודף זה מדומה בגמ' לאישה, לבגד של אישה: שבת צח ב: "חצי היריעה העדפת תסרח וכו' תנא דבי רבי ישמעאל למה משכן דומה לאשה שמהלכת בשוק ושפוליה מהלכין אחריה).

כלומר - כחו של יעקב אבינו מצד עצמו הוא באמת רק 'מברית מן הקצה אל הקצה' בתוך מקום המחיצות כשלעצמם, אבל ב'אלה תולדות יעקב יוסף' מתגלה שלעומת מה שאצל אברהם ויצחק יוצא פסולת של ישמעאל ועשיו, אצל יעקב מתגלה היפך כך שלא רק שלא יוצא פסולת אלא עוד יוצא תוספת של

כח 'הברית התיכון' ביחס לחיבור הקרשים וכח הברית התיכון ביחס ל'סרח העודף' שבגדר התוספת

ונתבונן להבין עמוק - במשכן היו שני חלקים, היה את הקשרים והיה את היריעות שהיו לאוהל ולכיסוי על המשכן, אבל לעומת הקרשים שהם היו בדיוק כפי הגבולות שנקבעו בהם, ביריעות מתגלה חידוש של 'סרח העודף' (שמות כו יב) שזה היריעות שהיו עודפות על מידת המשכן, ועומק הגדרת ההבדל - בקרשים היה גבול שמבדיל בין מה שנמצא בפנים לבין מה שנמצא בחוץ, כיון שבקרשים היה גדר של מחיצה שמבדיל את המקום שמן המחיצה ולפנים, למקום שמן המחיצה ולחוץ, - זה מצד גבולות המשכן עצמו, אבל ביריעות שעל גבי המשכן, היה מונח אור שלא מתפשט רק בתוך המשכן עצמו אלא הולך ומתפשט גם החוצה.

ודוגמא בעלמא לזה מצינו בדיני סוכה ש'פסל היוצא מן הסוכה נידון כסוכה' שמכח כך שיש סכך שיוצא לחוץ, אף באופן שאין לו מחיצות, אעפ"כ זה מרחיב את גדר המחיצות של הסוכה, וכמו כן במשכן, האור השלם שהיה צריך להתגלות במשכן, בעומק הוא לא אמור להתגלות רק במקום הקרשים ולפנים, במקום שמוגדר תוך המשכן, אלא מכח הכיסוי של 'סרח העודף' שהיה על המשכן, היה צריך להתפשט האור החוצה מעין הדין של פסל היוצא מן הסוכה נידון כסוכה שגם מה שהיה בחוץ היה צריך להצטרף למשכן.

אבל האור הזה לא האיר בשלימות - ומשם דייקא שורש יניקתו של עמלק, ועד כמה שאותו אור היה מאיר בשלימות, הרי שהברית התיכון שהיה מברית מן הקצה אל הקצה, הוא לא היה מברית ומחבר רק את מקום הקרשים עצמם אלא הוא היה מברית ומחבר גם את

שורש העלם גילוי השכינה שבסרח העודף - מכח שלא התגלה ביוסף האופן השלם של התוספת

אבל כשנעשה צד דקלקול דיוסף ומתגלה "וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלום", שהאחים חשדו בו שבדיוק להיפך, הוא שייך לצד של הפסולת ומכח כך לא התגלה בו האופן השלם של יוסף דתיקון מלשון תוספת.

אשר על כן, כאשר עם ישראל יוצאים ממצרים והם מקיימים את המשכן, על אף שהיציאה שלהם ממצרים היתה מכחו של יוסף, אבל כיון שכחו של יוסף דתיקון לא התגלה בשלימותו, ולכן ב'סרח העודף' של המשכן לא מאיר בו שכח המחיצה של הקרשים מתפשטים לאותו מקום.

ועי"כ זה גורם שמחוץ למחנה גם כח 'סרח העודף' שבענן שהתפשט החוצה בהבחנה של סכך, הוא אינו קיים ועי"כ הענן פולט החוצה לגמרי את אלו שאמורים להיות מחוץ למחנה.

וחידוד הדברים - באופן השלם, כשיש בענן הבחנה של סכך מלמעלה, זה גורם שגם כח המחיצה של הדפנות - שזהו כח הבריה התיכון שמבריח מן הקצה אל הקצה - ממשיך הלאה ל'סרח העודף' כמו אצל יוסף שהוא התוספת של יעקב אבינו שמכח שהוא הבריה התיכון שמבריח מן הקצה אל הקצה, הוא מתפשט גם אל מקום התוספת.

אך גם כשלא מתגלה באופן השלם הזה, יש אופן שמתגלה תוספת של 'סרח העודף' בהבחנה של סכך בלא שמאיר בו השלימות של הבריה התיכון של המחיצות שמכח הארת יעקב אבינו.

אבל יש אופן תחתון יותר שגם הסכך לא מתפשט שזוהי ההבחנה של אלו שפולט אותם הענן מחוץ למחנה.

כח שמתפשט לחוץ באופן דתיקון שזהו יוסף. והרי יש מרבתינו שאומרים שהאחים סברו שכשם שיצא פסולת של ישמעאל ועשיו מאברהם ומיצחק כך צריך לצאת פסולת מיעקב והם סברו שזה יוסף, וזה היה השורש של 'וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלום' (שם לז ד), ובעומק ההגדרה היא כפי שחודד, שיוסף הוא בדיוק ההיפך מהפסולת, - יש את הפ'-'ס' דקלקול שבפסולת ולעומת כך יש את הפ'-'ס' דתיקון שמתגלה באותיות יוסף.

ואילו כח ה'אלה תולדות יעקב יוסף' היה בשלימות, מכח כך גם בסרח העודף שנגלה במשכן היה מתגלה הכח של הבריה התיכון שמבריח מן הקצה אל הקצה בקרשים, שהוא היה מבריח גם את 'סרח העודף' בשלימותו להחשיבו כמקום הקשרים עצמם.

ועי"כ בעומק, גם מי שהיה נמצא מחוץ למקום השכינה ששורה על המשכן עצמו, היה לו את 'סרח העודף' שיש לו גדר של תוך המשכן, - ומעין מה שהיה מתגלה במשכן עצמו, היה מתגלה גם בכל הג' מחנות, שכפי השיעור שהשכינה נמצאת באותו מחנה, כך יש לה שיעור מסויים בבחינת סרח העודף שהיא מתפשטת בו החוצה.

והבנת הדברים בעומק - הרי הענן הוא היה חופף על מחנה ישראל מלמעלה, ואילו היה מתגלה האור של המשכן בשלימות, הרי שהיה מתגלה האור שנמצא למעלה גם בבחינה של סרח העודף ליצור בו גדר של 'תוך' כמו בתוך המחיצות, ועי"כ, מי שנמצא באותו מקום הוא מוגדר בתוך המחנה, ועל אף שהוא נמצא במקום של תוספת, זה תוספת שמוגדרת כ'תוך' בבחינת 'אלה תולדות יעקב יוסף' שאמנם הוא 'יוסף' - תוספת, אבל הוא 'תולדות יעקב' - מוגדר שהוא נמצא בפנים.

מתגלה שם 'כל המוסיף גורע' וכח החסרון יכול להידבק בו, וכמו שנתבאר, כאשר לא מתגלה השלימות של התיקון במדרגתו של יוסף, ע"י כן שייך שיהיה בו מציאות של נגיעת הרע, ועי"ז יש כח לעמלק לאחוז בקומתן של ישראל במקום 'סרח העודף', והברית התיכון איננו מברית משם את שורשי כח הרע.

ובעומק, כיון שהמשכן נבנה ע"י משה רבינו, וכפי שהוזכר בראשית הדברים, במשה רבינו יש שורש לאחיזה של דיבור לשון-הרע, לכן מכח כך שמשה רבינו הוא זה שמקים את המשכן, יש שורש לכך שחכ הרע עדיין יכול לאחוז בו.

אבל השורש הזה מצטרף ג"כ להבחנה של אחיזה שיש ביוסף שהרי ביציאת מצרים נאמר לגבי משה רבינו "ואת עצמות יוסף לקח עמו", ואילו אצל יוסף היתה מתגלה המדרגה השלימה בצירופו ליעקב אבינו, הרי שבסרח העודף ג"כ היתה מתגלה המדרגה השלימה שהברית התיכון שהיה מברית מן הקצה אל הקצה היה נותן דין מחיצה גם למקום התוספת של סרח העודף ולא רק למקום הקרשים עצמם, אלא שכיון שהיה חסר ב'אלה תולדות יעקב יוסף' כמו שנתחדד, לכן גם כשמשה רבינו לוקח את עצמות יוסף והיינו בעומק שהוא לוקח את ה'אלה תולדות יעקב יוסף', א"כ, כשהוא בא ומקים את המשכן בכלל כך מונח גם ה'סרח העודף' שמכחו של יוסף.

וא"כ, ע"י שהצטרפו ב' הכוחות הללו, הן כחו של יוסף שלא התגלה בשלימות, והן כחו של משה עצמו שהוא המקים של המשכן שמצטרף ליוסף, שמכחו של משה רבינו יש שורש לאחיזת רע של מדברי לשון-ר, - זה א"כ השורש שבאותם אנשים שפלטן הענן שבשורש אלו הם המצורעים - מדברי לשון הרע יש שורש לכך שעמלק יכול להאחז בהם.

וזה בעומק השורש שיש כח ואחיזה לעמלק בישראל כנגד הכח של יעקב אבינו, כלומר - הרי הוזכר בראשית הדברים שהבחנת הברית התיכון שאצל יעקב אבינו, זה לא רק בריח שמברית ומחבר את כולם אלא הוא בריח שמברית את כל כח הרע ממנו, ונתבאר שלפי"ז לכאו' לא היה צריך שיהיה שורש לכחו של עמלק כנגד יעקב אבינו, כיון שהברית התיכון משורשו של יעקב אבינו היה צריך להברית את כל הרע בשלימותו כולל עמלק.

וביאור הדבר - הרי נתחדד שהברית אינו מחבר רק את הקרשים אלא הוא מברית ומחבר גם את מקום סרח העודף שייחשב כמקום המחיצה של הקרשים שזה כבר שלימות יותר עמוקה בכח החיבור של הברית התיכון.

אלא שכיון שבעומק מה שהוא מחבר את מקום סרח העודף זה לא מדין יעקב עצמו אלא זה מכחו של יוסף שהוא בתפיסת תוספת, הרי ששורשו של עמלק שהוא כנגד יעקב, זה לא כפשוטו כנגד יעקב אלא שורש עמלק הוא כנגד המשכו והתפשטותו של יעקב שהוא יוסף, שבמשכן זהו מקום סרח העודף, וכיון שכחו של יוסף לא התגלה בשלימותו כפי שנתבאר, לכן יש שם מקום אחיזה לעמלק.

מצד יעקב אבינו עצמו נאמר שמיטתו שלימה כמו שאומר יעקב אבינו על ראובן "כחי וראשית אוני" וכפי שאומרים חז"ל 'שלא ראה קרי מימי' (יבמות עו א), ובאמת אין לרע כח לאחוז בו, אבל אצל יוסף שנאמר 'ויפוזו זרועי ידיו' וכמו שדורשים חז"ל שמבין זרועי ידיו יצאו עשרה טיפין, זהו ההיפך מהמדרגה של 'לא ראה קרי מימי' דיעקב והרי שאצלו כן מתגלה שורש שיש לרע מציאות של אחיזה.

ובדקות, יעקב הוא תם - שלם, ובשלם אין מציאות של תפיסת רע, אבל יוסף שהוא בתפיסת תוספת, כשזה נופל לצד הקלקול

גדר מלחמת עמלק בישראל וגדר מלחמת עמלק בה' לעורר את הכפירה שבכח הלשה"ר של הנחש על הקב"ה

ונתבונן להבין עמוק - הרי ביחס למלחמת עמלק נאמרו בתורה שתי לשונות, מחד נאמר "מחה תמחה את זכר עמלק" שזה ציווי על כלל ישראל ומאידך נאמר "כי מחה אמחה את זכר עמלק"^א, ובערכין דידן השתא, הרי נתבאר שהאחיזה של עמלק היא דייקא באותם אלו שפלטן הענן ששייכים לדיבור של לשון-הרע, וכמו"כ נתבאר שכיון שלשון הרע הורג שלושה, לכן בשורש הלשון הרע שמתגלה בנחש, המיתה שחלה אצל המדבר לשה"ר זה בנחש, המיתה שחלה בשומע זה אצל אדם הראשון וחוה, וה"מי שמדברים עליו" זה לשון הרע עליו יתברך שמו שזהו העומק הנורא של כח הלשון הרע שמסלק כביכול את מציאות הבורא ית"ש - שזה שורש הכפירה - מעין דמעין שחל מיתנה במי שמדברים עליו לשה"ר, - והרי נתבאר השתא שהעומק של מה שעמלק בא להילחם זה שהוא בא לאחוז במדברי לשון הרע שנמצאים בחוץ, אבל יתר על כן, מלבד מה שהוא בא להילחם בכנסת ישראל - שבשורש זה מלחמה במשה רבינו - הוא גם מעורר את שורש הלשון הרע של הנחש שכביכול יש בחינה של לשון הרע הורג שלושה גם כלפי מעלה.

ולכן, מכח כך מתגלה שתי המלחמות בעמלק, מלחמה של כנסת ישראל בעמלק - 'מחה תמחה את זכר עמלק', ו'מלחמה לה' בעמלק מדור דור" שזה ה'מחה אמחה את זכר עמלק' שאומר הקב"ה, והיינו משום שעמלק בא להילחם כלפי מעלה, וכמוכן בכללות יש בזה כמה פנים במה שהוא נלחם כלפי מעלה,

אבל בפנים אחד לסוגיא דידן, כפי שהוזכר, הוא מצרף את עצמו לכח הלשון הרע של הנחש שדיבר כלפי מעלה, ומצד כך הוא נקרא עמלק אותיות עם-קל כיון שהלשון הוא האבר הקל ביותר באיברים כמו שאומרים רבותינו שזהו השורש של לשון-הרע כידוע עד מאד, וא"כ, עמלק בא לצרף את עצמו לשורש הלשון הרע של הנחש בכדי לגלות את ה'לשון הרע הורג שלושה' גם כלפי מי שמדברים עליו שורש הלשון הרע, שכביכול זה הקדוש ברוך הוא.

מחד ה'מי שמדברים עליו' זה אדם וחוה, ובשורש כח התיקון זהו כללות הכנסת ישראל ובעיקר זה מתגלה במשה רבינו שזהו הכח של דתן ואבירם שמדברים על משה רבינו, אבל מאידך בשורש השורשים, המלחמה היא כביכול בבורא יתברך שמו, וזהו האחיזה שלו באותם שפלטם הענן, כלומר במקום שאין גילוי של הקב"ה, גילוי של שכינה, שם אוהז עמלק, ואמנם כפשוטו הוא אוהז שם בישראל, אבל בעומק האחיזה שלו היא במקום עצמו שאין בו שכינה מכח תפיסת עמלק שהוא מתנגד לבורא יתברך שמו.

העומק שהשכינה היא המבריחה מן הקצה אל הקצה

אבל בעומק הרי כמו שאומרים חז"ל 'שופריה דיעקב אבינו מעין שופריה דאדם הראשון' שהוא מעין דמותו של אדם הראשון, והרי עליו נאמר 'בצלמינו כדמותינו' שהוא מעין דמות של מעלה, וכמו שלגבי אדם הראשון אומרים חז"ל "בקשו מלאכי השרת לומר לפניו שירה", כך אומרים רבותינו מעין כך כלפי יעקב אבינו שהוא מעין דמותו של אדם הראשון, הוא ג"כ כביכול מעין דמותו של הקב"ה.

ואם חז"ל אומרים שהבריה התיכון שמבריה

^א וכבר הרחיבו רבותינו בנידון זה.

הנחשלים אחריך" והרי שאין אפשרות ל'ויזנב', למכת זנב, זה שלימות ההארה של הברית התיכון.

בעלמא דידן הברית התיכון איננו שולט והשורש של זה הוא מחטא הנחש וכמו שאומרים רבותינו שהברית התיכון היה בבחינת 'נחש בריח' ו'נחש עקלתון', שהברית היה מתעקל ומסתובב בזויות של הקרשים בשביל לחבר את כולם, אלא שבקלקול זה 'נחש בריח' דקלקול שכנגד זה היה הברית התיכון שבא לתקן את אותו קלקול של 'נחש בריח', אבל זה לא נתקן בשלימותו כמו שנתבאר.

אבל כשהאור יאיר בשלימותו, הרי שהברית יברית מן הקצה אל הקצה יחד עם מקום התוספת שלו, זהו האור השלם שיהא באור דלעתיד לבוא.

ומה שהבית המקדש השלישי שיבנה במהרה בימינו, לא יחרב, זה מחמת שיאיר בו הברית התיכון בשלימותו ובכל תוקפו, ומצד כך, מה שבעלמא דידן המצורעים שהיו באים להיטהר היו יושבים מחוץ למחנה בצילו של היכל בכדי לשבת בחלק שלא היה מקודש, כיון שלא היה שם קדושה גמורה.

אבל לעתיד לבוא, האור יאיר גם במקום ההתפשטות שלו דהיינו במקום הצל שלו, שזהו האור של הסוכה דלעת"ל שעליה נאמר בקרא "וסוכה תהיה לצל" שהיא באה לעתיד לבוא להאיר במקום השלם מכח הברית התיכון בכל הקומה כולה וגם במקום התוספת שלה,

מן הקצה אל הקצה זה כנגד יעקב אבינו כפי שהוזכר, הרי שה'מברית מן הקצה אל הקצה' הוא לא רק במדרגה של יעקב אלא בשורש השורשים זה גילוי השכינה שמבריחה מן הקצה אל הקצה.

כמו 'איש ואשה זכו שכינה ביניהם' שהשכינה היא הברית שמחבר ביניהם, כך השכינה היא היא הפנימיות של הברית שמחבר את כל המשכן כולו ואת כל הכנסת ישראל, ומצד כך, כאשר משה רבינו מנסה להקים את המשכן, כל עוד שלא שורה השכינה משה רבינו לא מצליח להקים את המשכן, עד שהקב"ה משרה את שכינתו על המשכן והרי שהשכינה בשורש השורשים היא היא הברית התיכון מצד השורש הפנימי העמוק שלו.

עומק האור דלעת"ל שהברית התיכון יחבר גם את כל הבריאה שכולה היא בבחינת 'סרח העודף'

כשהאור השלם יאיר בשלימותו שזהו האור של הבורא יתברך שמו, אזי יתגלה שכל הבריאה כולה אינה אלא תוספת, שהרי קודם שנברא העולם היה הוא ושמו אחד כלשון הפרקי דרבי אליעזר כידוע, וכשעלה ברצונו יתברך לברוא נבראים היינו לעשות כביכול מציאות של תוספת מאותו שורש של 'סרח העודף'.

אבל יתגלה גם הברית התיכון שכשהוא מברית מן הקצה אל הקצה הוא מחבר גם את מקום סרח העודף, ומכח כך לא יהיה לעמלק אחיזה במקום הזה כיון שלא מתגלה בו "כל

בלבניפדיה עבודת ה'

בריח - תמצית שיעור

שלימות תיקון מדריגת בריח

הוא כנגד יעקב אבינו, על יעקב אבינו נאמר שמתנו שלימה, משא"כ אברהם יצא ממנו ישמעאל, ומיצחק יצא עשיו, מציאות החיסרון נגרמת מכח שמתנגד לדבר ויונק ממנו את חיותו וזה יוצר מציאות של פסולת, משא"כ יעקב שהוא בריח התיכון מטנו שלימה מחמת שמחד הוא מחבר את [כח הטוב] כל הי"ב שבטים, ואת כל השבעים נפש, ואת כל ס' רבוא נשמות ישראל, וכן הוא מבריה את [כח הרע] הכח שמתנגד לכנסת ישראל, ולכן אין בו מציאות של אחיזת הרע, אך מי שאינו מבריה את הכח המתנגד יש לו אחיזה במציאות הרע.

דוגמא ברורה לכך, מבואר ברבותנו שהכח שמתנגד ליעקב אבינו הוא עמלק, שנאמר עליו וַיִּזְנֶב בְּךָ כָּל הַנְּחָשִׁים אֲחֵרֶיךָ (דברים כה יח), וארז"ל מכת זנב, כלומר שהיה לו אחיזה במי שנפלט מהענן, ולכאורה צ"ב כיצד היה אחיזה לעמלק בצידי הכנס"י הרי יעקב אבינו היה צריך להבריה אותו בשלימות [ויבואר להלן]. בהגדרה שורשית הענן היה פולט את המצורע [ובודאי שיש עוד כמה שהיה פולטם הענן, אך במצורע יש דין בעצם שיהיה לגמרי מחוץ למחנה] וא"כ שורש האחיזה של עמלק בכנס"י זה במצורע.

מבואר בחז"ל שהמשכן הוקם ע"י משה רבנו, ובמשה רבנו מצינו שהיה בו שורש של

שורש המילה בריח היא במשכן וְעִשִׂיתָ בְּרִיחָם וגו' (שמות כו). הבריח נועד לחבר את הקרשים שלא יברחו ויתרחבו לרוחב, דטבע הדבר להתרחב כאשר יש לו מקום. וכאשר מחברים אותו בבריח הוא אינו יכול לברוח למקום הרחב.

במשכן היה ב' סוגי בריחים, היה בריח שמחבר בין קרש לחבירו, והיה את הבריח התיכון שהוא מְבָרַח מִן הַקְּצָה אֶל הַקְּצָה, בפשטות א"כ יש בריח קטן, ויש בריח גדול, אך בעומק ההגדרה היא, שהבריח הקטן מחבר פרטים, והבריח הגדול הוא שורש תפיסת הכלל שממצרף יחד את כל הפרטים.

עומק המושג בריח התיכון, הנה יש שני אפשרויות לאדם לעשות כנגד כח המתנגד אליו, או לברוח ממנו כבריחת יעקב מעשיו, או להבריה אותו, ודוגמא לכך זה הארון שנאמר בו וַיְהִי בְּנִסְעֵ הָאָרֶן וַיֹּאמֶר מִשָּׁה קוֹמָה ה' וַיִּפְצוּ אִבְיָהּ וַיִּגְסוּ מִשְׁנֵאֵיהָ מִפְּנֵיהָ (במדבר י לה) כלומר שהוא מבריה את האויבים ואינו בורח מהם, ובעומק השורש להבריה את האויבים זה מכח כך שהבריח במשכן היה מְבָרַח מִן הַקְּצָה אֶל הַקְּצָה, וע"י שמחבר את כולם למקומו ונעשים לכללות אחת, ממילא מבריה את הכח המתנגד.

שורש הדברים, ידוע בחז"ל שבריח התיכון

חוה, ארבה הרבה עצבונך והריונך וגו'. ומי שמדברים עליו זה הקב"ה, להבין עמוק, זה עומק כונתו של הנחש ח"ו, וברור ופשוט שהיה לא תהיה, וזה רק במדמה, אך זה היתה כונתו של נחש [מלבד מה שכפשוטו רצה לישא את חוה], היא כפירה מוחלטת, דכאשר אדם כופר בקב"ה כביכול מצידו זה מיתה כלפי מעלה ח"ו, זה עומק דיבורו של נחש. לפי"ז [שנתבאר שיש דקות של רע גם במי שמדברים עליו] מובן מדוע יכול עמלק לינק רק ממה שמחוץ לענן, מחמת שהוא מגיע מכח חיצוני לכן אין לו אחיזה בתוך הענן ומחוץ לענן כן יש לו אחיזה.

במשכן היה את גבולותיו שזה הקרשים, והיה את כיסוי המשכן שבו התחדש סרח העודף, כלומר בכיסוי של המשכן התחדש שהאור של המשכן מאיר גם חוצה לו כמו האור שבפנים, דוגמא מעשית לכך, פסל היוצא מן הסוכה נידון כסוכה, כלומר שהסכך יוצר מציאות של מציצה גם מחוץ למחיצה הקיימת, מעין כך היה צריך להתגלות במשכן מכח הכיסוי של המשכן, אך האור הזה לא האיר בשלימות, ומשם שורש יניקתו של עמלק, ואם האור היה מאיר בשלימות אזי הבריה לא היה מבריה רק בדופן המשכן אלא גם מחוצה לו.

והשורש לכך שהאור הזה מאיר רק בכיסוי ולא בדופן המשכן, דיעקב שהוא הבריה הוא שלם, איש תם, אך בתולדותיו זה יוסף, יוסף [לשון תוספת] הוא סרח העודף, ולכן דוקא סרח בת אשר היא זו שהודיעה ליעקב עוד יוסף תי, שהוא לא הפך מתם למת, אלא הוא הפך למציאות של תוספת, כלומר שביעקב מתגלה

צרעת, בא' הסימנים שנתן לו הקב"ה לגאול את ע"י ממצרים וְהִנֵּה יָדוֹ מְצַרְעַת פְּשִׁלָּג (שמות ד' 1). והדבר צריך תלמוד מדוע התגלה צרעת במשה רבנו, והשורש לכך ברור, דכאשר יצא משה לראות בסבלותם ראה את דתן ואבירם ומתוך מה שנאמר לו ע"י הלהרגני אתה אומר הבין שסיבת הגלות היא מחמת שיש דיטורין ביניהם, א"כ דתן ואבירם הם שורש הבעלי מחלוקת והלשה"ר על משה רבנו, וכן במעשה דמרים שדברה על משה ונהיתה מצורעת, ולשון הרע הורג שלושה, את המדבר, את השומע, ואת מי שדברו עליו, וזה השורש של נגיעה של לשה"ר על משה רבנו, ולצרעת שהיתה למשה רבנו. ביתר חידוד, משה רבנו הוא כח הדעת והדיבור, כשארז"ל שהיה דבר [מלשון דיבור] אחד לדור, דיבור הוא כח של הנהגה, א"כ הכח המתנגד אליו אלו בעלי לשה"ר.

להבין ברור, באברהם ויצחק הפסולת שיצא מהם זה היה מתוכם, משא"כ ביעקב, עמלק שמתנגד אליו הוא לא יצא מתוכו אלא הוא מחוצה לו [משורש ישמעאל ועשיו], ומתגלה א"כ כח חדש שגם מי שמדברים עליו חל בו מציאות של מיתה.

השורש העמוק לכך, זה הנחש שהוא הראשון בבריא שדיבר לשה"ר, שאמר לאישה כי יִדַע אֱלֹקִים כִּי בְיוֹם אֲכָלְכֶם מִמֶּנּוּ וְנִפְקָחוּ עֵינֵיכֶם וְהִיַּתֶּם כְּאֱלֹקִים וְגו' והוא דיבר לשה"ר על הקב"ה. ולשה"ר הורג שלושה את המדבר זה הנחש ונתקלל וְעָפָר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ שזה שורש המיתה, השומע זה האדם וגם הוא נתקלל כִּי בְיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת, וכן

זְכַר עֲמֶלְק (שמות יז יד) וביארו רבותנו שעמלק נלחם גם כנגד ישראל, אך גם בו ית"ש, וזה בדקות מה שהוא נלחם במי שפולטם הענן דהוא רוצה לעורר את שורש הלשה"ר של הנחש ולהמית כביכול את מי שמדברים עליו שזה שורש הכפירה. וכח התנגדותו זה במקום שאין שכינה שמכח כך יש לו אחיזה. ובעומק יעקב כעין דמותו של אדה"ר שהוא כעין דמותו של מעלה, וא"כ בשורש בריח התיכון נאמר על השכינה, שהיא הכח של השראת השכינה במשכן שזה החיבור בין קוב"ה לישראל, ולעת"ל כשיאיר האור השלם, אורו ית"ש יתגלה שכל הבריאה היא מציאות של תוספת, ושל סרח העודף, ויתגלה הארת הבריח התיכון גם במקום סרח העודף.

בבהמ"ק השלישי שנאמר שלא יחרב זה מחמת שיאיר אור הבריח התיכון בתוקפו, השתא המצורעים הבאים להיטהר היו יושבים בצילו של היכל כי אין שם קדושה גמורה, אך לעת"ל האור יאיר גם במקום הצל שלו, וזה אור דסוכה דלעת"ל וְסִכָּה תִּהְיֶה לְצִל יוֹמָם (ישעיה ד ו) שתאיר את אור הבריח התיכון בכל הקומה כולה, וגם במקום התוספת, זה שלימות תיקון מדריגת בריח.

יש לשים לב שתמצית זו הינה טעימה בלבד מן השיעור ופחותה באין ערוך משמיעת השיעור עצמו.

[נושאי השיעור: בריח חבר רוחב ברח קרש נגד ארון עמלק יעקב יוסף תוספת לשון הרע צרעת משה סרח – עודף סרח בת אשר כפירה פסולת תם מת עוד פסל נחש צל אור]

לא רק שאין פסולת, אלא יתר ע"כ יש תוספת, שזה יוסף-פס דתיקון לעומת הפסולת. ואילו כחו של יוסף שזה סרח העודף היה מתגלה בשלימות, האור שבמשכן היה שורה גם בקרשים עצמם ומאיר גם לחוץ, וזה יתפשט בכל המחנות וחוצה להם כולם שהשכינה ששורה בתוך המחנה תאיר גם למי שפולטם הענן [ויבריה את כוחו של עמלק] ומכח התוספת של יוסף הבריח התיכון ימשיך את הדפנות גם לחוץ, אך ע"י שהסרח העודף לא האיר בשלימות מחמת שהאחים חשדו ביוסף שהוא הפסולת ולא יכלו דברו לשלום, נוצר מציאות של פולטם הענן, שאפילו אין את הארת הכיסוי מלמעלה. זה עומק אחיזת עמלק בכוחו של יעקב אבינו.

בעומק בכוחו של יעקב עצמו שזה הבריח התיכון אין לעמלק אחיזה כלל, וכל אחיזתו היא רק בתוספת שהיא מכח יוסף. יעקב הוא איש תם שלם ראשית אונ"י - שלא ראה קרי מימיו, לכן בו לא שייך אחיזה, משא"כ יוסף שהוא תוספת שבו נתגלה וַיִּפְאֹז וַיִּרְעִי יָדָיו, כאשר זה נופל לקלקול זה כל המוסף גורע, ולכן בו שייך אחיזה, ונמצא שעמלק אינו ממש כנגד יעקב, אל רק כנגד המשכו של יעקב - יוסף.

בעומק כיון שמושה הקים את המשכן ובו היה אחיזה שדברו עליו לשה"ר, והוא לקח עימו את עצמות יוסף, לכן לא האיר בשלימות סרח העודף.

במחיית עמלק נאמר מחד תִּמְחָה אֶת זְכַר עֲמֶלְק (דברים כה יט) ומאידך כִּי מְחָה אֶמְחָה אֶת

מדור

מחשבה

בלבביפדיה מחשבה

ברית

סוגיות במחשבה

ברית

בלבניפדיה מחשבה

בריח

שני מהלכים ב'בריח'

ה'בריח' נעשה לשני צרכים: א' לצורך סגירת הדלת שעל ידי כח הבריח עומדת הדלת על מקומה שלא תפתח, כמו שנאמר (תהלים קמז יג) "כי חזק בריחי שעריך". ב' הבריח מחזק את הדבר כמו בריחי המשכן המחזקים את הקרשים ומצרפים אותם שיעמדו ביחד.

בשיעור הקודם עסקנו בסוגיא של "ברח" שענינו כח אחד שנעתק ממקום למקום; בורח מהכא להתם ומשם לכאן. לעומת זאת ה"בריח" הוא כח אמצעי שמחבר ומחזק את הדברים המחולקים כמו קרשי המשכן.

קו האמצע

בעומק, נתבאר בדברי רבותינו שכח ה'בריח' הוא כח אמצעי, עד שכל מדרגת ה'אמצע' נקראת 'בריח' כיון שכל אמצע מהותו לצרף את שני הצדדים. והוא מתגלה באדם ב'חד ארחא' שהוא מקום פנוי משערות הראש ועומד בין השערות, עד שממנו נוטים השערות לימין ושמאל והוא שורש מציאות ה'אמצע' ונקרא בשם 'בריח'.

ה'אמצע' יורד ומשתלשל עד שהוא מבריה את קומת האדם מן הקצה אל הקצה, ובקצרה ממש: המצח מתגלה ב'אמצע' הראש, ו'בין עיניך' - מקום התפילין נמצא דווקא בנקודת

בס"ד אנו ממשיכים בשורשי הבר-; לאחר שעסקנו בשרש "ברח" נפנה כעת ללמוד את צירוף "בריח".

ה"בריח" נאמר בתורה להדיא ביחס למשכן (שמות כו כו-כט): "ועשית בריחם עצי שטים חמשה לקרשי צלע המשכן האחד. וחמשה בריחם לקרשי צלע המשכן השנית וחמשה בריחם לקרשי צלע המשכן לירכתים ימה. והבריח התיכן בתוך הקרשים מברח מן הקצה אל הקצה. ואת הקרשים תצפה זהב ואת טבעתיהם תעשה זהב בתים לבריחם וצפית את הבריחם זהב". בכל אחת מרוחות המשכן (דרום, צפון ומערב) היו חמשה בריחים שיחדיו הם ט"ו בריחים, ובתוכם היה הבריח התיכון כמו שמבאר רש"י (שם כו): "אלו חמשה, ג' הן; אלא שהבריח העליון והתחתון עשוי משתי חתיכות זה מבריה עד חצי הכותל וזה מבריה עד חצי הכותל זה נכנס בטבעת מצד זה וזה נכנס בטבעת מצד זה עד שמגיעין זה לזה. נמצא שהעליון ותחתון שנים שהן ארבע אבל האמצעי ארכו כנגד כל הכותל ומבריה מקצה הכותל ועד קצהו", אליבא דרש"י (ע"ה"ת) היו שלשה בריחים שנים היו עשויים משתי חתיכות ואחד היה מבריה מתחילת הכותל ועד סופו והוא הבריח התיכון, והרי לנו שהיו ט"ו בריחים במשכן.

* כמו שכתוב בזהר (ח"ג רפח ב) "חד ארחא דנהיר בפלגותא דשערי דנפקי ממוחא, הוא ארחא דנהירין ביה צדיקיא לעלמא דאתי, דכתיב (משל ד) וארח צדיקים כאור נוגה וגו'. ועל דא כתיב, (ישעיה נח) אז תתענג על יי'. ומהאי ארחא מתנהרין כל שאר ארחין, דתליין בזעיר אנפין".

² כמו שכתב הגר"א (ספרא דצניעותא פ"א): "וכן הוא באלו הגלופין א' שכולל את כולם ונקרא תנין והוא מתפשט באורך הראש וממנו מתפשטים כל הגילופים לכאן ולכאן כמ"ש בא"ר שם (קכח ב) חוורא דיליה אנהיר לתליסר עיבר גילופין לארבע עיבר בסטרא חדא ולארבע עיבר בסטרא דאנפוי ולארבע עיבר בסטרא בסחרני אחרא וחד לעילא דגלגלתא ר"ל ארבע לאחוריו וארבע וארבע לב' צדדי הפנים וחד על הראש והוא התנין שכולל את כולם. והוא דמות הנחש מתפשט באורך על כל הראש ולכן נקרא תנין; וידוע ששני תנינין הן א' לוינת נחש בריח (ישעיה כז) שהוא שוכב לאורך הים כבריח כידוע וא' לוינת נחש עקלתון (שם) שמתעגל ומקיף את כל העולם ואוחז הזנב בראש וכן הוא בתנין השמים ששוכב באמצע המזלות כבריח וחוזר ומתעגל זנב בראש כמ"ש הקדמונים. וז"ש בחיזו דחויא אריך ר"ל נחש בריח. וממנו מתפשטים כל הגילופים לשני צדדי הפנים כנ"ל וז"ש ומתפשטין לכאן ולכאן".

יונתן בן עוזיאל (שמות לו לג) כתב שדווקא בריח התיכון נעשה מאשל של אברהם אבינו: "ועבד ית נגרא מציעאה לשלכשא בגו לוחיאי מן סייפי לסייפי מן אילנא דנציב אברהם אבונן בבירא דשבע וצלי תמן בשום מימרא דיי אלקא עלמא", קרשי המשכן באו מכח האשל של אברהם אבינו.

אשל: אכילה, שתיה, לינה ולויה

שני אופנים של ראשי תיבות דרשו רבותינו בתיבה 'אשל': א' אכילה שתיה ולינה. ב' אכילה שתיה ולויה; מכח שניהם נתגלתה מדרגת ה'בריה' בעקב אבינו.

מכח ה'לינה' שלן יעקב אבינו ראה בחלומו את הסולם המוצב ארצה וראשו מגיע השמימה - הוא מדרגת ה'בריה' שמבריה מהקצה אל הקצה, ואומרים חז"ל "סלם דא יעקב" (עין ב"ד סח יב: ר' חייא ורבי ינאי, חד אמר עולים ויורדין בסולם, וחד אמר עולים ויורדים ביעקב) זה גופא מדרגתו של יעקב אבינו, ומתוך כך נטל יעקב אבינו את ה'בריה התיכון' עצמו מהאשל של אברהם אבינו.

בעומק: יעקב אבינו מגלה את מדרגת הבריחים מכחו של אברהם ושרה, שמעיקרא נקרא שמם אברם ושרי עד שנעקר ה' ונחלק לשני ההי"ן, אחד לאברהם ואחד לשרה כמו שאומר הירושלמי (סנהדרין פ"ב ה"ו): "יור"ד שנטל הקב"ה מאמנו שרה ניתן חציו על שרה וחציו על אברהם"; אלו הם ט"ו בריחים שהיו במשכן חמשה בכל, כלל הבריחים נשתלשלו ממדרגת אברהם ושרה אבל ה'בריה התיכון' מגלה את מדרגת יעקב אבינו בעצמו.

האמצע, וכן החוטם והפה עומדים ב'אמצע' עד שיורד ומתגלה בטבורא דלבא, בטבור ובאות ברית קודש.

וביאר רבותינו שיעקב אבינו "בחיר שבאבות" הוא בחינת 'בריה' (אותיות 'בחיר'), כיון שהוא מחבר במידת האמת שבו את מידת החסד של אברהם עם מידת הגבורה של יצחק, וכן הוא מבריה את העליונים והתחתונים (בראשית כח יב) "ויחלום והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה", זה מידתו של יעקב אבינו שמבריה מן הקצה אל הקצה.

בריה התיכון במדרגת יעקב אבינו

הבריחים החזיקו וחיברו את קרשי המשכן והם באו מכוחו של יעקב אבינו כמו שאומר המדרש (תנחומא תרומה ט): "ומהיכן היו הקרשים יעקב אבינו נטע אותם בשעה שירד למצרים אמר לבניו בני עתידים אתם להגאל מכאן והקב"ה עתיד לומר לכם משאתם נגאלין שתעשו לו את המשכן אלא עמדו ונטעו ארזים מעכשיו שבשעה שיאמר לכם לעשות לו את המשכן יהיו הארזים מתוקנים לכם מיד עמדו ונטעו ועשו כן", ויעקב אבינו לקח את הקרשים מאברהם אבינו כמו שאומר המדרש (ב"ד צד ד): "ויסע ישראל וכל אשר לו ויבא בארה שבע להיכן הלך אמר רב נחמן שהלך לקוץ ארזים שנטע אברהם וקיננו בבאר שבע היך מד"א ויטע וגו' כתיב והבריה התיכון בתוך הקרשים, אמר ר' לוי והבריה התיכון שנים ושלושים אמה היו בו מהיכן מצאו אותו לשעה אלא מלמד שהיו מוצנעין עמהם מימות יעקב אבינו הה"ד וכל אשר נמצא אתו עצי שטים אשר ימצא אתו אין כתיב כאן אלא אשר נמצא אתו", ובתרגום

¹ כמו שכתב בב"ד (לח ב) "הבחור שבאבות, זה יעקב, שנאמר (תהלים קלח): כי יעקב בחר לו י-ה".

² כמו שכתב בזהר (ח"ב קעה ב) "תנא, אמר רבי שמעון, והבריה התיכון בתוך הקרשים מבריה מן הקצה אל הקצה, דא הוא יעקב קדישא שלימא, כמה דאוקימנא דכתיב (בראשית כה כז) ויעקב איש תם ישב אהלים, וישב אהל לא כתיב, אלא ישב אהלים, תרי, דאחיד להאי ואחיד להאי, אוף הכא כתיב והבריה התיכון בתוך הקרשים מבריה מן הקצה אל הקצה, דאחיד להאי ואחיד להאי. דתנינן, מאי איש תם, כתרוממו שלים, שלים מכלא, שלים לתרין סטרין, לעתיקא קדישא ולזעיר אנפין, שלים לחסד עלאה ולגבורה עלאה, ואשלים להאי ולהאי".

³ כמו שכתב במדרש תהלים (קז) "ויטע אשל בבאר שבע, א"ר עזריה מהו אשל אכילה שתיה ולויה". ובמנורת המאור (את קפו) "ופרשו גם כן חז"ל: 'אשל' בראשי תיבות: אכילה, שתיה, לוייה. ויש אומרים: לינה".

לוייתן נחש בריח

עד עתה נתבאר שיעקב אבינו זכה ל'בריח התיכון' מכח ה'לינה' כעת נראה את השייכות בין ה'לויה' ל'בריח', שהנה מצינו בדברי רבותינו כמה שיטות מה היה צורת הבריח התיכון, ובקצרה: הגמרא (שבת צח ב) אומרת: "והבריח התיכון בתוך הקרשים תנא בנס היה עומד", עיקר הסכמת דברי רבותינו ז"ל: שהבריח התיכון היה מבריח בכל ג' צדדי המשכן - מקצה המשכן ועד קצהו, ובנס היה נכפף מאיליו מה שאין בכח אדם לעשות זאת. ה'בריח התיכון' היה מצד אחד ישר כ'בריח' ומאידך היה מתעגל ונכפף.

הבריאה עשויה בשתי צורות: בעיגולים וביושר, ובכללות זה צורת האדם: חלקו העליון עשוי באופן של עיגול והוא ה'גולגלת' מלשון גלגל ועיגול, וחלקו התחתון של האדם הוא צורה ישרה, עד שנראה האדם כקו שיש על גביו צורה עגולה. ובפרטות דורשת הגמרא (בבא בתרא עד ב): "ויברא אלקים את התנינים הגדולים, וכו', ר' יוחנן אמר זה לוייתן נחש בריח ולוייתן נחש עקלתון", הלוייתן נחש בריח הוא השורש של היושר, והלוייתן נחש עקלתון הוא השורש של העיגולים שבמקורם הם מתאחדים זה עם זה, אבל כיון שראה הקב"ה שאם חלילה "נזקקין זה לזה מחריבין

כל העולם" על כן "סירס את הזכר והרג הנקבה ומלחה לצדיקים לעתיד לבא שנאמר (ישעיהו כז א) והרג את התנין אשר בים", ה'לוייתן נחש בריח' מגלה את ה'לויה' שיש ב'אשל' של אברהם אבינו, וב'לוייתן נחש עקלתון' שנמלח לעתיד לבא לצדיקים מתגלה שורש האכילה הבא מה'אשל'.

הלוייתן נחש בריח נפרד בקלוקל מהלוייתן נחש עקלתון, אבל במשכן שנעשה מ'זהב כסף ונחשת" (שמות כה ג) נתקן בו הנחש, על כן מתגלה במשכן שאין כאן שתי מדרגות של נחש בריח לבד ונחש עקלתון לעצמו כמו שיש בפועל בתנינים הגדולים, אלא אותו נחש בריח מתתקן ב'בריח התיכון' ש"בנס היה עומד" עד שמתעגל ונכפף מאיליו, ה'בריח התיכון' הוא תיקון וחיבור של התנינים הגדולים עד שיושר הבריח עצמו נהיה עקלתון.

ההפרדה בין היושר לעיגולים באה באופן של נפילה וקלקול, כמו שנאמר (קהלת ז כט) "אשר עשה האלקים את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים", החטא הוא הנפילה ממדרגת היושר אל העיגולים והחשבונות הרבים, ובה נפלו ישראל ממדרגת מתן תורה לחטא העגל שהוא מלשון 'עיגול'.

חטא העגל נתכפר לישראל במשכן כמו שאומר רש"י (רש"י שמות לח כא) "משכן העדת

¹ רש"י על הגמרא מפרש (בשונה ממה שהוא פירש עה"ת) "בנס היה עומד - שאחר שהקרשים כולן נתונים באדנים לצפון למערב ולדרום היה נותנו ומברייח לשלשת הרוחות ואין לך אומן יכול לעשות כן ובנס היה נכפף מאיליו", וכתבו תוס' "תנא בנס היה עומד. אומר ר"י דהכא דקאמר שברייח התיכון היה מסבב ג' רוחות פליגא אברייא דמלאכת המשכן דהתם אמר שלא היה נס אלא היו שם חמשה שנים למעלה אחד מתחיל מתחילת אורך המשכן עד חציו והשני מתחיל משם ואילך עד סוף הרוח וכן למטה היו שני בריחים כזה הענין אבל האמצעי היה הולך מרוח מזרח עד רוח מערב והיינו מן הקצה אל הקצה ולא היה מקיף כל שלש רוחות".

² כמו שכתב הארז"ל (ע"ח היכל א"ק פ"ג) "תחלה נאצלו עשר ספירות בבחינת עגולים והם עשרה כלים וכו', ואח"כ נאצלו עשר ספירות בבחינת יושר כמראה אדם - והם יותר מעולים במעלה מן העגולים כי הם בחי רוח".

³ כמו שכתוב בזהר (ח"ב קמח ב): "במשכן מתערבין גוונים זהב וכסף למיהך כחדא, למהוי רזא דלעילא בחד, תו נחשת למהוי בהדיהו ולמיזל בינייהו כל סטרין, לאשתכחא שלימו בכלא כחדא, דכתיב "זהב וכסף ונחשת". דבר אחר: "זהב וכסף" - זהב דאתהדר לכסף וכסף לזהב - וכלא אתכליל כחדא ובדוכתא חדא. בתלת גוונים אתהדר - כד אצטריך לחדוותא ולא דינא - זהב, כד אצטריך לרחמי - כסף, כד אצטריך תוקפא דדינא - נחשת. ועל דא אסתכל משה בעובדא דנחש הנחשת, דכתיב "ויעש משה נחש נחשת" (במדבר כ ט), והוה ידע אתר דהתוכא דזהב בההוא נחשת, בגין דנחש כלשינא דיליה הוא, ואתריה הוה ידע, דהא קודשא בריך הוא לא אמר ליה אלא עשה לך שרף, ואיהו אתא ועבד נחש נחשת דכתיב "ויעש משה נחש נחשת" מאי טעמא? אלא אתר הוה ידע".

- עדות לישראל שויתר להם הקדוש ב"ה על מעשה העגל שהרי השרה שכינתו ביניהם"; לא כתוב שעבודת הקרבנות והכפרה שהיתה במשכן מכפרת על חטא העגל, אלא המשכן עצמו הוא עדות שהשכינה שורה בישראל. לפי מה שנתבאר השתא מבורר הכפרה על חטא העגל שמתגלה במשכן עצמו: שהרי ה'בריה התיכון' המעמיד את המשכן הוא ישר כ'בריה' ונכפף כ'עקלתון' ועיגול; כלומר, פנימיות השראת השכינה וכפרת חטא העגל היא החיבור מחדש של צורת היושר שבכריח עם העיגולים שבצורת עקלתון.

ה'בריה התיכון' אינו רק מכריח את קרשי המשכן עד שהם נהיים לאחדים ובכך ה'שקר' נהפך להיות 'קרש', אלא הוא מחבר את היושר והעיגולים להיות אחד, 'בריה' אותיות 'חיבר', עד שמתגלה מידתו של יעקב אבינו - מידת ה'אמת' "תתן אמת ליעקב" (מיכה ז כ).

תיכון - ראש תוך סוף

תיבת 'אמת' עשויה מהאות הראשונה שבכ"ב אותיות ומהאות האמצעית ומהאות האחרונה (שבת נה א'), ה'אמת' מאחדת את ה'ראש תוך סוף' ראשי תיבות 'סתר' (ספר גירושין לרמ"ק); למדנו שמדרגת ה'אמת' היא בחינת 'בריה התיכון' שעולה ומכריח מהקצה אל הקצה - מה'ראש' אל ה'סוף' דרך ה'תוך' העומד ביניהם.

יש שתי בחינות שה'אמצע' מצרף את הראש ואת הסוף לאחד, ביושר ובעיגולים: א) כשעומדים הראש תוך וסוף בקומה אחת של יושר, הרי ה'אמצע' העומד בין ה'ראש' ל'סוף' מאחד ומחבר אותם עד שעומדת הקומה בשלימות^א.

ב) בכל עיגול יש נקודת אמצע וכאשר מתחבר עימה קו היושר מתגלה ה'תוך' והמרכז

של המעגל והוא מדרגת 'בריה התיכון' בעומק; כמו שאומרים רבותינו שה'בריה התיכון' הוא מיסוד ה'תלי' - השורש שעליו תלויים כל המזלות (ספר הפליאה ככד), 'תלי' מלשון 'תלוי', ונחש בריח הוא מזל תנין הנקרא בלשון חכמים מזל תלי. לפי שתלוי בו י"ב מזלות ו' מצד אחד ו' מצד השני, פעמים מכריח את השמים מקצה לקצה לכך נקרא נחש בריח, ופעמים מתעקם מכניס זנבו לתוך פיו כנחש עקלתון" (סודי רוזא אות י).

מצד הנחש בריח ה'תלי' מתגלה ביושר, אבל מצד ה'עקלתון' הוא מתגלה כנחש שמכניס זנבו לתוך פיו, כאותו "עכנא דהדרא לה למערתא" דרשב"י (בבא מציעא פד ב), ומבאר רש"י "עכנא - נחש. דהדרא - ליה מערה הקיפה את המערה כעין גלגל וזנבה אצל פיה". באופן הזה מתאחד הראש עם הסוף על ידי שמתעגל סביב נקודת האמצע.

בקומת היושר האות מ' שנמצאת באמצע מצרפת את הראש ואת הסוף להיות קומה אחת שלימה, אבל מצד מהלך העיגולים הראש מתחבר עם הסוף עד שנעשה היקף של מציאות שלימה שבמרכזו נמצא ה'תוך'. אלו הם שני המהלכים שנתגלו ב'בריה התיכון': מצד אחד ה'בריה התיכון' מכריח מצד קו האמצע עצמו, והצירוף נעשה על ידי שהוא עומד בין ראש הקרשים לסופם עד שמתחברים להיות קומה אחת. מאידך ה'בריה התיכון' "בנס היה עומד" והיושר שלו נתעגל עד שנעשה בו עצמו מציאות של חיבור מראשו לסופו^ב.

תיכון - גנוז

השורש הפנימי של המשכן הוא ה'בריה' שמחבר ומעמיד את הקרשים, ה'בריה' גנוז ונעלם ב'תוך' הקרשים, באתכסיא ולא

^א "חותמו של הקב"ה אמת" ופירש רש"י "אמצעית לאותיות וראשון ואחרון על שם אני ראשון ואני אחרון ואני הוא".

^ב "יושב בסתר עליון דהיינו סוף תוך ראש, ר"ת סת"ר עליון ודאי", ר"ת אלו נמצאים בהרבה מקומות בספרי רבותינו.

^א כן נתבאר לעיל בקומת האדם שמתגלה בו ה'אמצע' ב'חד אורחא' עד שיורד ומשתלשל בכל קומת האדם.

^ב על אף שבמשכן זה לא התגלה בשלימות, שלא היה בו היקף שלם כיון שהיה בו קרשים רק מג' צדדים.

אבל ה'בריה התיכון' הוא נס הנעשה באופן קבוע ואינו אלא גנוז ומכוסה, כאן מונח העומק הנורא; שמתגלה שהנס הופך להיות טבע אבל באתכסיא.

צורת היושר שבנחש בריח המתאחד בנס קבוע שנעשה לטבע עם הנחש עקלתון, הוא האור הפנימי והגנוז שמעמיד את המשכן והוא עדות שנתכפר להם חטא העגל; אבל בחיצוניות היה נראה שאפשר להעמיד את המשכן עם הבריחים האחרים כפשוטו גם בלי הנס.

עומק הגניזה שהיה במשכן הוא מהות מדרגת ה'בריה', ובו התגלה - באתכסיא - האור הגנוז לצדיקים לעתיד לבא (חגיגה יב ב).

בחירה וידיעה

המילה 'בריה' בהיפוך סדר האותיות זו המילה 'בחירה'; העומק שמתגלה בבריה שהוא מצרף את הבחירה לידיעה, את העיגולים ליושר עד שמצטרפים כל החלקים יחד, אבל הכל נמצא באתכסיא; בזמן שהמשכן קיים זה גנוז בתוך המשכן, ובזמן שהמשכן גנוז אז זה אתכסיא על גבי אתכסיא, אבל זה האור שנמצא, קביעא וקיימא בעולם.

כל האור של לעתיד לבא גנוז במשכן, אבל האור של בית המקדש נחרב ובטל במידת מה, שם ה'בריה' הפך להיות אותיות 'חרב', אבל האור שגנוז במשכן עצמו לא נתבטל, זה נקודת הדבר שחל בו מציאות שאין בו ביטול לנס, וזה עומק כל האור דלעתיד לבא שכבר נמצא השתא מזמן קיום המשכן וקיים לעד.

'בריה התיכון' במדרגת משה רבינו

שורש התקומה שתהיה לעתיד לבא בבית המקדש השלישי ואורו של משיח שיבוא במהרה בימינו, באים מכח אור המשכן הגנוז המקיים כבר השתא את האור דלעתיד לבא.

זה עומק דברי חז"ל ש"משה רבינו מגיע

באתגליא. עומק הדבר הוא שהאור שמצרף את העיגולים והיושר בשלימות הוא לא אור שמתגלה כאן בהאי עלמא אלא הוא אור שגנוז בתוך המשכן.

זהו ששנינו (סוטה ט א): "דרש ר' חנינא בר פפא מאי דכתיב (תהלים לג א) 'ננו צדיקים בה' לישרים נאוה תהלה' אל תקרי נאוה תהלה אלא נוה תהלה; זה משה ודוד שלא שלטו שונאיהם במעשיהם: דוד דכתיב (איכה ב ט) 'טבעו בארץ שעריה', משה דאמר מר משנבנה מקדש ראשון גנזו אהל מועד קרשיו קרסיו ובריחיו ועמודיו ואדניו. היכא אמר רב חסדא אמר אבימי תחת מחילות של היכל", המשכן עצמו לא נחרב אלא גנזו, גניזה זו באה מכוחו של ה'בריה התיכון' המקיים ומעמיד את המשכן באופן של נס הגנוז בו.

המשכן בבניינו עומד ומתקיים על ידי הנס שב'בריה התיכון' וזה עצמו מחייב שלא ישלטו בו שונאים; כיון שאף אחד לא יכול לשלוט ב'נס' שמחזיק את המשכן, ה'שונא' יכול להחזיק ואפילו להשתמש בחלקים הטבעיים שמהם עשוי המשכן, אבל אין מי שיכול להחזיק ב'משכן' עצמו כיון שהוא עומד ומתקיים ב'נס'; גם על ידי ה'בריה התיכון' שמוברח בתוכו מקצה אל הקצה ב'נס', וגם שבשעת הקמתו נאמר (שמו"ר נב ד) ש"משה רבינו לא הצליח להקימו מעצמו אלא שהקב"ה סייעו, הרי לנו שה'משכן' קיים ועומד ב'נס' בבניינו ובגניזתו.

מאידיך, בבית המקדש היו עשרה ניסים (אבות פ"ב מ"ה), וכשחרב בית המקדש פסקו אותם הניסים ואף כשחזרו ובנו בית שני נתמעטו אותם הניסים לחמשה (יומא כא ב); ניסים אלו היו לזמן, כמו כל נס שהוא לזמן ואינו קבוע, כמו שאנו מברכים "שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה". מהותו של 'נס' מתגלה באופן של 'זמן', כיון ש'נס' שנעשה באופן קבוע נהפך להיות 'טבע'.

בחינות שעל ידיהם נחשב שמושה רבינו נכנס לארץ: בחינה אחת בראיה, שהקב"ה הראה לו את כל הארץ (דברים לד א). בחינה נוספת היא קבורתו, שנקבר בעבר הירדן שהוא מאותם ג' הארצות שהובטחו לאברהם אבינו; משה רבינו קבור באותו מקום שעתידיה ארץ ישראל להתפשט אליה מכח עשר הארצות, בבחינה זו משה רבינו זכה להכנס לארץ ישראל.

להבין עמוק - את המשכן לא הכניסו לארץ ישראל אלא הוא נגנו בעבר הירדן, באותו מקום שעתידיה ארץ ישראל להתרחב לעתיד לבא; זהו שמתרגם אונקלוס (שמות לו ג) "את הברית התיכון" - "עברא מציעא" כלומר, הברית התיכון זה המעבר ממדרגת ה'שבע' למדרגת ה'עשר', שהוא עומק השורש של 'עבר הירדן' ושם דייקא נמצא הגניזה של המשכן שהיא מדרגת ה'ברית התיכון' כמו שנתבאר לעיל בהרחבה בס"ד, זה עומק מדרגת ה'ברית' שבו נקבר משה רבינו.

משכן: משך נון

כאשר נכנסו לארץ ישראל היה בתחילה מלחמת העי וכבר הוזכר כמה פעמים ש'עי' ראשי תיבות: עיגולים ויושר, זה שורש האור הגנוז שמחבר עיגולים ויושר במשכן אבל הוא עדיין לא נתגלה בשלימות, עד שיאיר אור המשכן שהוא שורש דתיקון.

בעומק, דבר זה רמוז בשם ה'משכן' שהוא מלשון משיכה, 'משך-ן': 'משך נון'. המשכן מושך אל תוכו את "שני התנינים הגדולים" שהם "נוני ימא"; לויתן נחש בריח ולויתן נחש עקלתון.

ביחד עם התרין משיחין, הוא ה'ברית' שמחבר ביניהם: לעיל נתבאר שמדרגת ה'ברית התיכון' מתגלה ביעקב אבינו, וידוע מה שאמרו רבותינו "משה מלגאו יעקב מלבר" כלומר, משה רבינו נמצא בפנימיות המדרגה של יעקב אבינו; על כן ה'ברית התיכון' בחיצוניות הוא מדרגתו של יעקב אבינו אבל פנימיות ה'ברית התיכון' זה מדרגתו של משה רבינו.

יעקב אבינו נטל את ה'ברית התיכון' מאותו אשל שנטע אברהם אבינו בבאר שבע; כיון שמדרגת ה'ברית התיכון' של יעקב אבינו יונקת את כחה מהמדרגה של ה'שבע', אבל השורש העליון של נקודת האמצע הוא ב'חד אורחא דפלגותא דשערא' כמו שהוזכר בראשית דברינו, שם במקום ה'שער' אותיות 'עשר' מתגלה המדרגה השלימה שעל ידה עולים מה'שבע' אל ה'עשר', ומשם גילה משה רבינו את המדרגה השלימה של 'ברית התיכון', באופן של 'עשר' ולא של 'שבע'.

ובעומק יותר: הקב"ה הבטיח לאברהם אבינו לתת לו ארצות של עשרה עממין, וזכינו בפועל לרשת רק ארצות של שבעה עמים; בשורש, דבר זה מתגלה ב'ויטע אשל בבאר שבע' (בראשית כא ג) ומאותה המדרגה יצא יעקב לחוץ לארץ כמו שנאמר "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה" (שם כח י), אם המשכן היה מוקם רק מהמדרגה הזו של 'שבע' הוא היה נחרב ולא נגנוז.

אבל כיון שהוקם המשכן על ידי משה רבינו, נתגלה במשכן המדרגה של 'עשר' ועל כן הוא נגנוז ולא נחרב; שהרי בפשוטו משה רבינו לא זכה להכנס לארץ ישראל, אבל יש כמה

⁹ כמו שכתוב בזהר (ח"א כה ב): "דבר אחר וכל שיח השדה", דא משיח ראשון טרם יהיה בארעא, וכל עשב השדה טרם יצמח", דא משיח שני ולמה, בגין דלית תמן משה למפלח לשכינתא, דעליה אתמר ואדם אין לעבוד את האדמה, ורזא דמלה (בראשית מט י) לא יסור שבט מיהודה דא משיח בן דוד, ומחוקק מבין רגליו דא משיח בן יוסף, עד כי יבא שיל"ה דא משה, חושבן דא כדא, ול"ו יקה"ת עמים, אתוון ולו"י קה"ת".

¹⁰ כמו שכתוב בתיקוני זהר (כט א) "ויעקב ודאי איהו דיוקנא דעמודא דאמצעייתא מסטרא דלבר, והא משה תמן הוה, אלא מסטרא דלגאו הוה, דא מגופא, ודא מנשמתא".

¹¹ "עשר אומות יש כאן (בהכחשת ברית בין הבתרים) ולא נתן להם אלא שבעה גוים, והשלשה אדום ומואב ועמון והם קיני קניזי וקדמוני עתידים להיות ירושה לעתיד שנאמר אדום ומואב משלוח ידם ובני עמון משמעתי" (רש"י בראשית טו ט).

לעתיד לבא עיקר הסעודה תהיה ב'דגים'.

שורש הדבר הוא: שהבהמות נעשו מהיבשה ואילו הדגים שרצו ביום החמישי מהים (בראשית א כ), כהיום עיקר מקום חיותינו הוא ביבשה ועל כן עיקר אכילתנו היא ממדרגת ה"בשר" שנעשה אף הוא מהיבשה. אבל "שית אלפי שנין הוו עלמא וחד חרוב" (סנהדרין צז א), ובזמן זה מתמלא העולם במים ובאותו הזמן הצדיקים שטים בכנפיהם על המים (שם צב ב²), כיון שלעתיד לבא עיקר חיותינו תהיה במים על כן עיקר אכילתנו תהיה מן הדגים ששרצו מהמים.

ה'משכן' הוא אותיות 'משך - נוך'; ה'נון' הוא שורש הנחש, ה'נון' דתיקון זה נחש בריח הנתקן במשכן ובו האיר בעומק האור של מדרגת המים והדגים, מכח זה מתגלה כבר השתא - באתכסיא, כמו שהורחב לעיל - האור דלעתיד לבא שעתיד להחזיר את העולם כולו למים.

זה עומק ההבדל בין מדרגתו של יעקב אבינו למשה רבינו: 'בריח התיכון' נתגלה ביעקב אבינו על ידי ה"סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה" (בראשית כח יב), המשכן נבנה מחמתו באופן של 'ארץ' ו'יבשה' וזה מדרגת "באר שבע". אבל משה רבינו ששורשו במים כמו שנאמר (שמות ב י) "ותקרא את שמו משה ותאמר כי מן המים משיתהו" ואומרים חז"ל: (חולין קלט ב, זר ח"ג רטז ב), שמשה רבינו נמשה מדור המבול, ועל כן מדרגת המשכן שבאה

וכן הכניסה לארץ נעשית על ידי יהושע בן נון שהיה במדרגת ה'נון' ולענייננו השתא זה מדרגת ה'נוני ימא¹: בני אדם רגילים לומר שבשר הוא מאכל משובח יותר מהדגים אבל מבואר בגמרא להדיא שהדגים משובחים מהבשר, ראה רש"י במדבר כט לו: "ובמדרש רבי תנחומא למדה תורה דרך ארץ, שמי שיש לו אכסנאי יום ראשון יאכילו פטומות, למחר מאכילו דגים, למחר מאכילו בשר בהמה, למחר מאכילו קטניות, למחר מאכילו ירק, פוחת והולך כפרי החג", וכן בברכות נז: "ששה דברים מרפאין את החולה מחליו ורפואתו רפואה אלו הן כרוב ותרדין וסיסין יבשין וקיבה והרת ויותרת הכבד ויש אומרים אף דגים קטנים ולא עוד אלא שדגים קטנים מפרין ומברין כל גופו של אדם עשרה דברים מחזירין את החולה לחליו וחליו קשה אלו הן האוכל בשר שור בשר שמן בשר צלי בשר צפרים וביצה צלויה ותגלחת ושחלים והחלב והגבינה והמרחץ").

בבית המקדש הקריבו בהמות ועופות ולא דגים, עיקר האכילה שיש בידינו השתא זה מדרגת בשר, אבל לעתיד לבא הסעודה תהיה דווקא מדגים² כמו שאומרת הגמרא (בבא בתרא עד ב) שהקב"ה נטל את הליתן נחש בריח והליתן נחש עקלתון ו"סירס את הזכר והרג הנקבה ומלחה לצדיקים לעתיד לבא". עכשיו אין לנו אכילת דגים באופן של חיוב, יש מנהגים וזמנים שבהם אוכלים דגים אבל

¹ כמה פעמים מצינו בדברי חז"ל שהמילה 'נון' מתפרשת לא רק כאות 'נון' אלא כ'דג' ו'נוני ימא' (בתרגומים לדגי הים, ובווהר בהרבה מקומות).

² יהיה גם אכילה של שור הבר.

³ מדרגת הבשר נתגלתה במקדש, כמו שהתבאר, על אף שבגמרא מבואר שהדגים חשובים מהבשר אבל מנהג בני אדם שהבשר הוא מאכל היותר חשוב, אני חושב שגם זה השתנה בשנים האחרונות כיון שאנו נכנסים לגילוי של לעתיד לבא. ועי' תוס' חולין פד. "מי שיש לו עשרה מנה יקח ליטרא דגים ג' מנין יקח ליטרא בשר - במקומם היו דגים בזול יותר מן הבשר כדפירש בקונטרס אבל במדרש אומר אורחים יום ראשון אווין ותרנגולים יום ב' דגים יום שלישי בשר [רביעי] קטנית".

⁴ "ואם תאמר אותן שנים שעתיד הקב"ה לחדש בהן את עולמו שנאמר (ישעיהו ב, יא) ונשגב ה' לבדו ביום ההוא צדיקים מה הן עושין הקב"ה עושה להם כנפים כנשרים ושטיין על פני המים שנאמר (תהלים מו, ג) על כן לא נירא בהמיר ארץ במוט הרים בלב ימים".

⁵ "משה מן התורה מנין (בראשית ו, ג) בשגם הוא בשר" וברש"י "בשגם בגימטריא כמו משה וכתבי שם והיו ימיו מאה ועשרים שנה וכך היו ימי חיי משה כלומר עתיד לבא בשגם משה מן הנולדים וכן ימיו" ובווהר (ח"ג רטז ב) "ועוד אוקמוה רבנן, דעתיד הוה משה לקבל אורייתא בדרא דטופנא, אלא בגין דהוה רשיעיא. הדא הוא דכתיב "בשגם הוא בשר" בשגם זה מש"ה".

צריכים שחיטה כמו שלומדת הגמרא (חולין כז ב) ממה שנאמר (במדבר יא כב) "הצאן ובקר ישחט להם אם את כל דגי הים יאסף להם: באסיפה בעלמא סגי להו", הדגים נטהרים על ידי אסיפה שהיא מלשון "חג האסיף" (שמות כג טז) שבו אוספים את הפרטים ומצרפים אותם; טהרת הדגים בעומק הוא הצירוף שלו, ב'בשר' צריך שחיטה שזה שבירה וביטול, 'בשר' אותיות 'שבר' זה דבר והיפוכו. לעומת זאת, עומק הכח של הדגים מתראה במה שאוסף ומצרף אותם.

בפשוטו הדייק אוסף את הדגים ומצרפם בסלו, אבל בעומק כח התנין והליתן הוא זה שמצרף ואוסף את כל דגי הים, כמו שאומרים חז"ל (מה דגים שבים כל הגדול מחבירו בולע את חבירו - ע"ז ד א) כל דגי הים הם מאכל לדג הגדול שהוא לויתן נחש בריח; שני התנינים הגדולים הליתן נחש בריח והלויתן נחש עקלתון הם אלו שמצרפים ואוספים את כל דגי הים, כמו שה'תלי' העשוי כנחש בריח ועקלתון (הוזכר לעיל) מגלגל את כל המזלות שתלויים בו, כך גם הליתן נחש בריח ועקלתון המונח בים מצרף ואוסף את כל הדגים שבים.

שורש הטהרה אם כן של הדגים הוא בלויתן נחש בריח שמבריח מהקצה אל הקצה ואוסף את כל דגי הים, וזה שורש יציאת מצרים.

יציאת מצרים באופן של מים

בני ישראל התלוננו ואמרו (במדבר יא ה) "זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם" זה הדבר שהם זוכרים ממצרים: אכילת דגים, וכן אמרו חז"ל (פסחים קיט א) שכשיצאו ישראל ממצרים "עשאוה כמצולה שאין בה דגים", הם

מכוחו הייתה בבחינת 'תיבת נח' שעמדה על המים, וזה רמוז בשם 'משכן' מלשון 'משך נון' שמשה רבינו משך את מדרגת דגי הים - נוני ימא וגילה אותם בתוך המשכן.

כבר במבול הושרש כח התיקון של הדגים שלא היה בהם קלקול כמו שנאמר (בראשית ז כב) "כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו" ואומרת הגמרא (זבחים קיג ב) "בדור המבול לא נגזרה גזרה על דגים שבים שנאמר מכל אשר בחרבה מתו ולא דגים שבים", כיון שנאמר (בראשית יב) "כי השחית כל בשר דרכו על הארץ" בשר דייקא, אבל בדגים שאינם 'בשר' נתגלה שורש מציאות התיקון וזה מדרגתו של משה רבינו, בבחינת המים והדגים (ויהושע בן נון היה בנו של נון הוא משה רבינו - שהיה במדרגת הדגים).

זו מדרגת המשכן שהיה מטלטל "על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו" (במדבר ט יח, שבת לא ב^א), עומק ההגדרה שהמשכן היה כספינה שעומדת בים, שדרכה להיות נעה ונדה ממקום למקום אבל הים גופא הוא מקומה, נמצא שהמשכן היה מעין תיבה ששטה במים ממקום למקום, וזה העומק של כל התנועה שמתגלה במשכן שהלך ממקום למקום - מכח מדרגת המים שמתגלה במשכן, דבר זה התראה במשכן מכוחו של משה רבינו "כי מן המים משיתהו".

עומק האור הפנימי שמתגלה ב'בריח התיכון' הוא 'משך נון' שמושך את מדרגת הדגים מהמים אל תוכו ובכך מתקיים המשכן²².

אסיפה כנגד שחיטה

בהמה ועוף צריכים שחיטה, זו ברוב שני סימנים וזה ברוב סימן אחד אבל הדגים אינם

²¹ "סותר על מנת לבנות במקומו הוי סותר על מנת לבנות שלא במקומו לא הוי סותר. א"ל רבה מכדי כל מלאכות ילפינן להו ממשכן והתם סותר ע"מ לבנות שלא במקומו הוא א"ל שאני התם כיון דכתיב על פי ה' יחנו כסותר ע"מ לבנות במקומו".

²² במשכן התגלה דרגת ה'מים' וה'דג', אבל במקדש זה התראה ב'ים' שעשה שלמה בבחינת המדרגה התחתונה של המים: ים החכמה, "חכמה תתאה". ועל כן ביום שנשא שלמה את בת פרעה ירד גבריאל ונעץ קנה שבים (שבת נו ב); כלומר, עדיין לא התגלה התיקון של ה'מים' אלא להפך נעשה יבשה נוספת ואפילו המים התחתונים לא התגלו בשלימות.

²³ על כן אמר משה רבינו "הצאן ובקר ישחט להם ומצא להם אם את כל דגי הים יאסף להם ומצא להם", דווקא בדגים הוא אומר "אם את כל דגי הים יאסף" כיון שאסיפה היא לקיחת כלל הפרטים כולם.

הליכה במדבר באופן של מים

המשכן היה מכוסה בעורות אבל מעל גבי מחנה ישראל כולו היו ענני כבוד, שלחד מאן דאמר הם היו עננים של מיִם (סוכה יא ב), גם כשבני ישראל הלכו במדבר הם הלכו באופן של "כמים לים מכסים" (ישעיה יא ט) הם יצאו מהים עם כח הדג שנמשך אל המשכן והיו עטופים בעננים של מים וכבוד.

למדנו לעיל ש'בריח התיכון' מתגלה במדרגת יעקב אבינו מלכר ובמדרגת משה רבינו מלגיו, ועל כן מכוחו של יעקב אבינו שלבש את בגדי החמודות של אדם הראשון שבאו לעשיו, היה כיסוי עור ובגדים על המשכן, אבל מצד מדרגתו של משה רבינו המשכן היה מכוסה במים ובענני הכבוד.

כמו שאומרת הגמרא (תענית ט א): "שלושה פרנסים טובים עמדו לישראל אלו הן: משה ואהרן ומרים. וג' מתנות טובות ניתנו על ידם ואלו הן: באר וענן ומן, באר בזכות מרים, עמוד ענן בזכות אהרן, מן בזכות משה; מתה מרים נסתלק הבאר וכו', מת אהרן נסתלקו ענני כבוד וכו', חזרו שניהם בזכות משה, מת משה נסתלקו כולן".

שלוש מתנות היו: ענני הכבוד - מים מלמעלה, באר - מים מלמטה, וה'מן' היה יורד באופן שהיה "טל מלמעלה וטל מלמטה" (יומא עה ב), הטל מלמעלה כמו העננים היורדים מהשמים וטל מלמטה כמו המים שנובעים מהבאר, והמן עצמו היה לחם שבא מן השמים; ש"שם מים" (חגיגה יב ב) הלחם שבא מהשמים מדרגתו 'מים' והוא עצמו היה עטוף במים מלמעלה ומלמטה.

זה העומק הפנימי של ה"אשל" אכילה שתיה לוויה; כל מה שהם אכלו במדבר היה בעצם

רוקנו ממצרים את כל מציאות הדגים. כלומר, עיקר הכח של מצרים נתגלה בדגים, וכן אומר הנביא יחזקאל (כ ט א) "התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו", פרעה הוא התנין שאוסף ומצרף את כל הדגים וכיון שהיו ישראל משועבדים לפרעה אכלו מכוחו את הדגים במצרים.

ועל כן במכת דם נאמר (שמות ז כא) "והדגה אשר ביאור מתה" כיון שתכלית המכות היה להוציא את ישראל ממצרים ומיד פרעה, על כן המכה הראשונה נגעה בשורש הכח של פרעה - בדגים. לפיכך כשיצאו ישראל ממצרים הם "עשאוה כמצולה שאין בה דגים" (פסחים ק"ט א) כיון שהם הוציאו את כח הדגים ממצרים, ובלשון בהירה יותר: הם העלו את הדג התחתון לדג העליון, זה נקרא להוציא את הדג ממצרים עד שהקב"ה עושה להם 'משכן' - אותיות 'משך נון'; ש'מושך' את ה'דג' ומעלה אותו למעלה העליונה אל ה'משכן'.

לכן יציאת מצרים מתגלה באופן של קריעת ים סוף; הם נכנסו אל הים - מקום שיש בו דגים ומשם דווקא הם יצאו ממצרים. לאחר קריעת ים סוף היה 'ביזת הים' (שמות טו כב), בפשוטו הכוונה שכל הממון שהביאו המצרים עמהם נפל בתוך הים ומשם היה המציאות של ביזה, אבל בעומק ישראל בזזו מהים את עיקרו של 'ים' את הדגים אשר בים¹⁷ עד שעשו את מצרים "כמצולה שאין בה דגים" זה עומק 'ביזת הים'.

הדג שהוציאו ישראל ממצרים הוא שורש מדרגת המשכן - משך נון - מדרגת משה רבינו הנמשה מן המים ונתבאר לעיל שה'בריח התיכון' גנוז ומכוסה בתוך המשכן והוא שורש מהות הגניזה השתא של המשכן; כיסוי וגניזה זה בא מדרגת ה'נון' והדג שמכוסה וגנוז במי הים בשונה מבעלי החיים המגולים שביבשה.

¹⁷ "ויסע משה" הסיען בעל כרחם שעטרו מצרים סוסייהם בתכשיטי זהב וכסף ואבנים טובות (מכילתא) והיו ישראל מוציין אותם בים וגדולה היתה ביזת הים מביזת מצרים שנא' (שיר א) תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף לפיכך הוצרך להסיען בעל כרחם" (רש"י שמות טו כב).

¹⁸ כל מה שיש ביבשה יש בים, אבל ביבשה הוא נקרא 'בשר' ובים זה נקרא 'דג'.

¹⁹ "אמר ריש לקיש אמר קרא (בראשית ב, 1) ואד יעלה מן הארץ מה אד דבר שאינו מקבל טומאה וגידולו מן הארץ אף סוכה דבר שאין מקבל טומאה וגידולו מן הארץ הניחא למ"ד ענני כבוד היו".

(א) "יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים", נהיתה הבדלה בין המים העליונים למים התחתונים. אבל כוחו של משה רבינו שעולה לשמים ויורד לארץ - הוא לאחד ולחבר את המים דלמעלה עם המים דלמטה.

משה רבינו הוא איש השמים כמו שהוא אומר (דברים לב א) "האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי" וכתוב בספרי¹⁰ "לפי שהיה משה קרוב לשמים, לפיכך אמר האזינו השמים", אין אצל משה רקיע שמבדיל וקורע בין מים למים, שהרי הוא עולה למעלה במשך מ' יום והרי הוא עומד בין השמים לארץ; משה רבינו הוא נקודת האמצע של ה'אמת' בחינת ה'בריח התיכון' העומד ב'תוך' בין הראש לסוף, מכח האות מ' עלה משה רבינו לשמים וירד לארץ.

משה רבינו מצרף את המים העליונים עם המים תחתונים ולכן הלכו ישראל במדבר כשמים עליונים על גביהם (כמו שהוזכר לעיל); נמצא שעיקר 'בריח התיכון' שמבריח משה רבינו לא מגלה את מדרגת ההבדלה אלא הוא הופך את ה'רקיע' וה'קריעה' להיות 'עיקר' ובכך הרקיע נהפך להיות 'בריח התיכון' שמאחד את העליונים והתחתונים, זה עומק כח ההברחה של משה רבינו.

התפיסה החיצונית רואה שיש רקיע בבחינת 'קוב הדין את ההר' הקורע ומבדיל בין מים למים, אבל משה רבינו מגלה את ה'בריח' שהוא גימטריא 'רך'; הרקיע עצמו עשוי ממים "כעין הקרח הנורא" (יחזקאל א כב) המים מטבעם הם רכים ובקפיאתם הם מתקשים ועל ידי כך נקרעים המים, אבל משה רבינו חוזר ומגלה

מים, כמו שאומרת התורה על המן "וחם השמש ונמס" (שמות טז כב) כשהמן התחמם הוא נמס ונהפך להיות בחזרה מים. בכל מקום שתיה בכלל אכילה כמו שדורשת הגמרא¹¹ (שבועות כב ב) אבל במן האכילה היתה בכלל שתיה¹².

זה העומק שנתגלה מכוחו של משה רבינו, שבני ישראל הולכים במדבר כשבכל הצדדים מתגלה ההיקף של המים, לא רק במציאות שענני הכבוד והמים מסביבם והמן הוא מאכלם אלא עצם הליכתם במדבר היא בין מים למים; שהרי 'ציאתם ממצרים' - זה 'ציאה מן ה'מים' וכשנכנסים לארץ ישראל ועוברים את הירדן זה שוב פעם 'מים': כלומר, הליכתם של ישראל במדבר עומדת בין 'מים' של מצרים ל'מים' של הירדן, בין ים סוף לבין הנהר, והרי הם נמצאים כולם במדרגה של מים.

צירוף שתי מדרגות ה'בריח'

זה עומק מדרגת הבריח: בתחילת דברינו הסברנו שיש שני מהלכים שרשיים בבריח, או שהוא מצרף את הפרטים הנפרדים ומבריח ביניהם או שהוא מגלה שהכל אחד בעצם.

זה מה שנתבאר ש'בריח התיכון' מבריח מן הקצה אל הקצה ומצרף את הקרשים להיות צדדי המשכן; לשיטה אחת הוא מצרף את הקרשים בכל צד ולשיטה השנייה הוא מצרף את כל קרשי המשכן בשלשת הצדדים ביחד.

נתבאר גם כן המהלך של 'לוינתן נחש בריח' שה'בריח התיכון' עומד בנס עד שהיושר עצמו מצטרף לעיגולים, עד שהכל נהיה אחד.

בעומק, זה היינו הך; שורש פירוד המים נעשה ביום השני של מעשה בראשית (בראשית

¹⁰ "מנין לשתיה שהיא בכלל אכילה שנאמר (דברים יד, כג) ואכלת לפני ה' אלהיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם מעשר דגנך ותירושך; ותירוש חמרא הוא וכתוב ואכלת".

¹¹ דנו הקדמונים אם ברכו על המן המוציא לחם מן הארץ או מן השמים, אולי ברכו על זה "שהכל".

¹² כמו שכתוב בספרי "האזינו השמים - לפי שהיה משה קרוב לשמים, לפיכך אמר האזינו השמים; לפי שהיה רחוק מן הארץ, לפיכך אמר ותשמע הארץ אמרי פי. בא ישעיה וסמך לדבר, ואמר ישעיה א שמעו שמים והאזינו ארץ. שמעו שמים - שהיה רחוק מן השמים, והאזינו ארץ - שהיה קרוב לארץ".

¹³ רקיע אותיות קרע.

עד שהוא בא להלחם עם פרעה שהוא "התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו" (יחזקאל כט ג), כמו כן: בתחילה בורחים ישראל ממצרים, אבל לאחר מכן כשמשה רבינו זוכה לקבל את התורה ומוריד אותה מהשמים לארץ, נעשה צירוף של מים עליונים ותחתונים ומתגלה המדרגה העליונה של המים.

בתחילה משה רבינו קרע את הים ועשה הבדלה בין מים למים, והרי זה במדרגת 'ברח' כמו שנאמר (תהלים קיד ג) "הים ראה וינוס" - ברח; אבל במתן תורה נתגלה החבור בין העליונים לתחתונים, זה מדרגת ה'ברית' של האור שגנוז במשכן הוא האור של תחית המתים "טל שעתיד להחיות בו מתים" (שבת פח ב) הוא הטל של הברית שהתגלה מכוחו של משה רבינו, מכח הארת המשכן ואז יתקיים בנו במהרה "ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" (ישעיה יא ט).

שהרקיע עצמו הוא בכחנת 'מים אמצעיים' - שלא קפאו ונפרדו אלא הם מאחדים ומצרפים את המים העליונים והתחתונים להיות אחד.

עכשיו יש קלקול; "מים ראשונים מצוה ואחרונים חובה, מיתבי מים ראשונים ואחרונים חובה אמצעיים רשות מצוה לגבי רשות חובה קרי לה" (חולין קה א), מים ראשונים הם מצוה וקדושה, מים אמצעיים הם רשות ומים אחרונים הם חובה ושויכים לסטרא אחרא כמו שכתוב בזהר (ח"ג קפו ב) "ואיהו אמר כל טנופא וכל לכלוכא סליקו ליה לסטרא אחרא, דהא סטרא אחרא מהאי טנופא ולכלוכא אתון. ועל דא "מים אחרונים חובה" - ו'חובה' אינון". אבל מצד הקדושה בעומק; המים הראשונים האמצעיים והאחרונים מחוברים יחד.

זה עומק האור של המן כמו שנתבאר, שיש מים על גביו ומים מתחתיו והמן מצרף את שני הטללים להיות אחד, זה עומק הצירוף של מים עליונים ותחתונים וזה מדרגת ה'ברית' של משה רבינו; כמו שהוזכר בפעם הקודמת שהוא ברח למדין אבל כשהוא חזר למצרים הוא העתיק את מדרגת 'ברח' למדרגת 'ברית'

סוגיות במחשבה

בריה

לחם הפך ברח, לשון מבריה, כמ"ש (עירובין צ ב) מחיצות להבריה מים עשויות. וכן (פסחים ק"ב ב) ואל תבריה עצמך מן המכס, וכן סוכה ל א, וכן (כתובות יט א) הרוצה שתבריה נכסיה מבעלה, וקרא לכך שטר מברחת.

ומצד הקלקול, היפך בריה שומר, מבריה מפריד, וכמ"ש חז"ל (נזיר כג ב) אח נפשע מקרית עוז ומדינים כבריה ארמון, אח נפשע מקרית עוז, זה לוט שפירש מאברהם, ומדינים כבריה ארמון, שהטיל מדינים כבריהין לארמון. ולפ"ז בריה, אותיות ריב- ת. ופרש"י (הוריות ו ב) וז"ל, שהטיל מדינים- בינו ובין בני" כבריהים שנועלים שהחיצוני אינם יכולים להכנס לפנים, וכן אין עמוני ומואבי יכולין להתערב בישראל ועין רבינו יונה, משלי יח יט. וכן ב"ר נב ב.

והבריה התיכון בתוך הקרשים מבריה מן הקצה לקצה (שמות כו, כח)

וכתב רבינו בחיי על אתר וז"ל: "פירש רש"י ז"ל (שבת צח ב) חמשה בריחים היו לכותל צפון וחמשה בריחים לדרום וחמשה למערב, וחמשה אלו שלשה הן, שהרי בריה העליון שני חצאין היו, וכן בריה התחתון, אבל התיכון היה שלם ארכו שלושים, וזהו מן הקצה אל הקצה, מן המזבח ועד המערב, ואמר חז"ל (שבת שם) בנס היה עומד. אבל בתוספות (שם, ד"ה תנא) פירשו, שהיה מבריה לשלש רוחות, כותל צפון שלשים אמות, וכותל דרום ג"כ שלושים אמות, ושתיים עשרה למערב, הרי שהיה הבריה התיכון שבעים אמות, ששתי אמות היו נבלעים בירכתים", עכ"ל.

ולשיטת התוס' ביאר רבינו בחיי שם וז"ל: "ותן לבך כי הבריה התיכון המבריה הקצוות וחוזר כולו לכל הצדדין וסובל אותו היה כנגד קו האמצעי, היכל הקודש הנושא לכל הקצוות וסובלן, ומשפיע כוחו בכל שבעים שרי מעלה, והיא מדתו של יעקב שמכחו יצאו שבעים נפש, וא"כ היה ראוי יעקב אבינו להורידו למצרים,

תנ"ך

ועשית בריחים עצי שיטים חמש לצלע המשכן האחת, וחמש בריחים לקרשי צלע המשכן השנית וחמש בריחים לקרשי צלע המשכן לירכתים ימה, והבריה התיכון בתוך הקרשים מבריה מן הקצה אל הקצה (שמות כו, כו)

ושם בריח מהותו, כתב ביריעות שלמה (חוברת ג', יריעה כג) וז"ל: "ושם ברח, מורכב מן בא- רח, דהינו ביאה בהרווחה שזה שהיה במצור ובמצוק אם במקום צר או בצרה עיונית, יצא משם ובא ברווחה, וההיפך "בצר" להוראת המבצר, שהענין בא- צר, ויתבאר במקומו. ואפשר שזהו ענין שם בריח, כלי שהוא חתיכת עץ או ברזל שתוחבין אותו בקרקע או בכותל בפני הדלת שלא תפתח או בפני שאר דבר לחזקו ולהעמידו, כמו בריחי עצי שיטים (שמות לו לא) ובריחי ברזל (ישעיה מה ב) כבריה ארמון (משלי יח יט) ודומיהם. שכפי המובן משם בריח מצד הרכבת השם, והיה הנחתו כל כלי החזוק העשוי להטלטל ולהיות ניטל משם תמיד בעת הצורך, כעין בריח הדלת העשוי להקבע ולהטלטל, ונקרא בריח אם מצד שהוא נכנס לבית קבול שלו ברווחה, שמחמת שהוא עשוי להטלטל צריך שיהיה בבית קבול שלו רווח מקום כדי שיהיה נוח להנטל משם, ואם מצד שהבריה בא תמיד ברווחה. ומה שלא נשאר קבוע תמיד במקומו שלא כשאר כלי חזוק היתד והנגר שהן תחובים בדוחק וקבועים ג"כ במקומם תמיד", עכ"ל.

וכפשוטו, כתב במצודות ציון (שמואל א כג ז) וז"ל: "והבריה- הוא כעין מטה, עשוי לסגור בו הדלתות מבפנים", עכ"ל.

עוד נראה שנקרא בריח לשון מבריה מן הקצה אל הקצה, בריח- ברך, לשון הברכה ודו"ק,

כי הזכר שהוא "פשוט", נקרא נחש בריח, שהבריה הוא פשוט, והנקבה שאינה פשוטה נקראת נחש עקלתון, ועיין רשב"ם שם וז"ל: "הזכר שמקיף כבריח", עכ"ל.

והבן שיש בריח ביבשה, במקדש, ויש בריח בים, והוא נחש בריח, ויש בריח בשמים, כמ"ש במרדכי (ע"ז אות תמו) וז"ל: "ודרקון הוא נחש בריח בשמים ושמו תלי בגדול ומושל במזלות ומש"ה חשיב ליה בהדי צורת חמה ולבנה", עכ"ל וכולם בחינת בריח התיכון, ודו"ק. ועיין ספר הפליאה ד"ה ודע והאמין כי יש אופן אחד, וז"ל: "נחש בריח הוא מזל תלי, ויש לו ראש זנב, וכו' ונקרא תלי, לפי שמתלין בו י"ב מזלות, ומצדו האחד ו"ו מצדו השני (עין ערכים בקבלה שבריה בחינת ו'), פעמים מבריה מן הקצה אל הקצה, ולכן נקרא נחש בריח, ופעמים מתעקם ומכניס זנבו לתוך פיו כנחש עקלתון", עכ"ל. וכתב בספר רזיאל המלאך וז"ל: "ונחש בריח הוא מזל תנין", עכ"ל עיי"ש והובאו דבריהם בסודי רזיא, אות ו', ת. ועיין תשובות מהר"ם מרוטנבורג, תשובה תצו (דפוס לבוב). ועיין עוד פירוש על ספר המצות לרס"ג, מנין עשה, סימן יג. וכתב רש"י (ישעיה כז א) וז"ל: "לוויתן נחש בריח- הוא מצרים, לויתן נחש עקלתון- הוא אשור", עכ"ל. ומלך מצרים, פרעה נקרא התנין הגדול, והבן. עין רש"י איוב כו, יג. ועיין אבן עזרא שם למה נקרא נחש. וכתב בשפתי כהן (בראשית א א) וז"ל: "פרעה בגימט' נחש עם שלש מלות, והוא הנחש הרובץ (בחינת ים) תוך יאורו, ונקרא נחש בריח, נחש עקלתון", עכ"ל עין שמו"ר ג יב.

ו**כתב ר' מרדכי אפרים** (המכונה ר' פישל סופר, במדבר י"ה) וז"ל: "שני הנוני'ן נ' כפופה ונ' פשוטה, שהמה נרמזים על נחש מטומאה כמו לויתן נחש בריח ונחש עקלתון, וגם יש נחש דקדושה משיח, גימט' נחש ודוד בן ישי נקרא ג"כ נחש (רש"י שמואל ב יז כה, ועיין רד"ק שם)", עכ"ל.

שכן אמרו במדרש (תנחומא תרומה, ט) הבריה התיכון ירד עם יעקב אבינו למצרים, א"ל לבניו כשתהיו נגאלים טלו אותו עמכם", עכ"ל. ועיין פענח רזא, ויקרא כו מב, וכלי יקר על אתר. ופנים יפות, בראשית כז מד. ועיין מגלה עמוקות, ואתחנן, אופן ק"ן. וכתב בקהלת יעקב (ערך בכי) וז"ל: "יעקב בריח התיכון כולל ראש תוך סוף, בסוד תתן אמת ליעקב", עכ"ל.

ובצורת אדם יש מקבילה לבריהם, כמ"ש במלבי"ם (ספר רמזי המשכן) וז"ל: "במשכן עצמו רצה לצייר קומת אדם מצד גופו שעיקר בנין גופו הוא כ"ב צלעות, שהם י"א צלעות מצד זה, וי"א צלעות מצד זה, לכן היה במשכן בצד דרום וכן בצפון עשרים קרש, ואצלם העמוד שבמזרח וקרש המקצוע שאמה ממנו היה שייך לצד צפון, הם כ"ב, ונחלקו לי"א ע"י שבריה העליון והתחתון נחלק לשנים, וכן בריח חיבור י"א צלעות, והבריה התיכון חבר את כולם כחוט השדרה המחבר את כל הצלעות ועומד בתוכם, והבריה העליון והתחתון היה כנגד חוליות השדרה שי"א חצאי חוליות מקשרים י"א עצמות מצד זה, וי"א מקשרים מצד זה", עכ"ל עיי"ש, עין עוד קרוב לכך בשפתי כהן, שמות לט לב.

ש"ס

כל מה שברא הקב"ה בעולמו זכר ונקבה בראם, אף לויתן נחש בריח ולויתן נחש עקלתון. זכר ונקבה בראם, ואלמלא נזקקין זה לזה מחריבין כל העולם כולו. מה עשה הקב"ה סירס את הזכר והרג את הנקבה, ומלחה לצדיקים לעת"ל (ב"ב עד ב) ופירש הרשב"ם וז"ל, כדכתיב (ישעיה כז א) נחש בריח ונחש עקלתון.

ופירש ר' גרשום שם וז"ל: "נחש בריח- שמקיף ומסבב את כל העולם כולו כבריח. נחש עקלתון- שמתעקל סביב העולם", עכ"ל.

ובמהר"ל שם ביאר וז"ל: "הזכר נקרא נחש בריח,

מדור
רל"א
שערים

צירוף

ב-ר / ב-י / ב-ח

ר-י / ר-ח / י-ח

ב-ר

בר-צ. ויש בחינת פרוד ע"י תערובת במקום אחד ועי"ז נפרדו חלקיו. תערובת, ערב, רב-ע. וזהו בהרת דקלקול, בר - הת, מראה חמה עמוקה מן הצל, תערובת של אור וחשך, אור וצל דקלקול. וזהו בער, אש בוערת, מחד יש בה אור, אולם מאידך נעשה אפר, פרוד.

והבן שבחינת פירוד גמור, הוא בחינת גלות לד' כנפות הארץ כנ"ל, וזה בחינת נבוכדראצר, נבזראדן והדומים להם שיש בהם אותיות בר, שורש לגלות. משא"כ בחינת תערובת הוא בחינת סנחריב שבלל את האומות יחדיו וערכבם. ונקרא כן כמ"ש חז"ל שסיחתו ריב. כי יש כח דיבור באדם, דבר, ד-בר. וכאשר זהו דיבור עליון הוא בבחינת "פתח פיך ויאירו דבריך", בחינת ברירות, וזהו הדיבור שמוציא פרי המחשבה והרצון לבר, לחוץ, ועי"ד כלל לזולתו. אולם בדיבור יש תערובת של כ"ב אותיות. וכאשר נופל לקלקול נעשה עירוב דקלקול בחינת סנחריב, שסיחתו שיחה - דיבור של ריב. וכל זאת מכח דעת המתגלה בפה, דעת-ערוב דקלקול. כן מכת ברד, בר ד, אש מתקלחת בתוך הברד, תערובת דקלקול. וכן מכת ברד, בר - ד, אש מתקלחת בתוך הברד, תערובת דקלקול. והנה כתיב "דבר מלך שלטון", מכח הדיבור שולט על אלו שלבר ממנו. ושם נעשה שורש הריב, חלוקת המלוכה, בין ירבעם ורחבעם שיש בשמותם אותיות רב.

והנה כאשר מתגלה בחינת קלקול נעשה ריב, בשורשו הוא בחינת שרב, ש-רב, ריבוי הארה מעל גבולות הכלי. אולם כאשר זו הארה דתיקון הוא בחינת אברהם, בר-אהם, שנאמר עליו מי האיר ממזרח צדק" ועל הארת חמה דתיקון נאמר כצאת השמש בגבורתו, גבר, ג-בר. אור מבורר, ויציאה לחוץ בשלמות.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: טבור, ירבעם, רחבעם, דרבן, חברון, נבוכדראצר, מכבר, נבזראדן, סנחריב, עכבר, קרבן, רגב, בחר, אביר, אביתר, אבנר, אבר, אברהם, ברכה, עבר, חרב, קבר, ארבה, ארבע, רעב, שבר, חבר, באר, בור, כבור, ברית, בקר, ברד, ברת, בשר, גבר, גיבור, כגר, דביר, דבר, דיבור, בהיר, בחור, בחירה, חרבה, ככורים, בלאשצר, עבר, עכירה, עיבור, בעור, בער, בצר, בר, קרב, ברה, ברור, ברזל, רבקה, רחוב, בריה, ברי, ריב, ברנע, ברק, בטר, גביר, דבורה, כרובים, מבצר, מבשר, עברי, ערב, ערבה, ערבון, קרב, רחב, ארב, בישר, מדבר, עורב, זרובבל, צבר, רכב, כביר, מערב, ראובן, רבבה, רבע, רהב, רב, חורב, חרבונא, שרב, שרביט, בהרת, בירה, בסר, בריא, ברוש, בריח, ברך.

ברית, בר-ית. וברית היינו חיבור מבורר, בר לשון ברור, בהיר, בהרת, בחינת בריא, כי הבריא כולו מבורר. מעצי ברוש, בר - וש, חזקים וחיבורם מבורר. וחיבור חזק נגלה בכרזל, בר - זל. והוא בחינת - בחור, בר - וח, לשון ברירות, מובחר. וכן בכור, בר - כו, יש בו דין יכיר, ברירות. וזהו בבחינת נפש. ובבחינת מקום זהו בירה, בר - יה, בית מבורר ומובחר. ובבחינת זמן, זהו בקר, בר - ק. ומקום הברית, אות ברית קודש במקום רגליו של אדם, הנקראים "לבר מגופא", כנודע, לחוץ. בר-חוץ. בחינת ברה, בר - ח, בר - חוץ. ותחילתו של אות ברית קדש בטבור כנודע. טבור, טו-בר. ושם נתגלה כח ההתפשטות וההרחבה באדם, הנקרא ברכה מלשון הברכה, המשכה. ברך-בר-ך. וכאשר המשכה זו טהורה, אזי זהו בבחינת "אור זרוע לצדיק", "ברה כחמה", ברה לשון ברור. וזהו ברק, בר-ק. כי התערובת יוצרת החשכה, והברירות אורה. ובשורש הוא אור ובהתפשטותו מים (בחינת אמ"ר, אור מים, רקיע), וזהו באר. לשון ביאור, בירור אור, ולשון באר מים. באר, בר-א. וכן בור מים, בור, בר-ו. ואזי מטיפה זו נעשה עובר במעי אמו, עובר, עו-בר. והולד הנולד בראשונה נקרא בכור, בר-כו. ועיקר גילוי זה נמצא אצל רחל - יוסף, בשורש, והתפשטותה של רחל - בלהה, ר"ת ב"ר. (והשורש ברבקה, בר-קה) וכן אצל ראובן שהיה בכור. ראובן בר-און. ופעמים טיפה זו אינה נקלטת כאם ונעשית טיפה מסרחת, רקבון, רקב, בר-ק, היפך ברור. וכן אצל כל אדם בסופו שבא אל מקום קבורתו, קבר, בר-ק. וזהו בחינת בסר, בר - ס, היפך הבר, ברור, ישנו סיתום. בר - סתום.

והבן שבפנימיות הכל מאוחד, וכאשר יוצא לבר, לחוץ, נעשה ריבוי. וזהו בר-רב, לשון ריבוי, וזהו לשון רבבה, מנין ריבוי הגמור. וכן פירות המחוברים לקרקע, סדנא דארעא חד הוא, ומחבר כל הפירות, וכאשר נבצרים, נעשה ריבוי, בצר, בר - צ. וכאשר ח"ו מתגלה ניצוץ הרע שבו, נעשה מכך ריב, רב-י. והוא בחינת עבירה, רב-עיה. וכח המפריד נקרא חרב (היפך חבר, חיבור), רב-ת. וכאשר זהו בתיקון זהו בחר, בוחר בטוב ומפריד הרע. והבן שיש בחינת פירוד גמור, והוא בחינת שבר, ש-בר. ועיקרו התפורות לארבע כנפות הארץ, ארבע, רב-אע. והיפוכו חבר, ת-בר, שמחבר כל החלקים, והוא מקום קבורת האבות, חברון. וכן ברית, בר-חי, שמבריח מן הקצה אל הקצה ומחבר כל הנפרדים. והוא בחינת צבר,

ב-י

אות ברית קודש כמ"ש (סוטה לו ע"ב) שהיה ראוי לצאת ממנו י"ב שבטים אילולי חטא, כדרך שיצאו מיעקב. וכשם שחל ריב בין י"ב שבטים הללו, כן חל פרוד וריב בין י"ב כוחות הגנוזים ביוסף. ואזי מדתו של יוסף את ברית קדש, ברית יב-תר, נעשה בה הפרת ברית, מלשון פרוד. ולכך כתיב ויפוזו מבין זרועי ידיו, שיצאו י' טיפין ממנו כמ"ש (סוטה שם) ועי"כ נחסר י' מן י"ב, ונתפרדה החבילה. ואילו היה עומד בנסיון בשלמות היה בבחינת אביר בשלמות, אביר, יב-אר. וכחו זה של יוסף נגלה בגביע שלו, גביע, יב-עג. ולכך הטמין גביע זה באמתחת אחיו, לרמוז להם על אחדות י"ב זו שנפגמה. ובפרטות הטמין באמתחת בנימין. יב-נימן, כנ"ל, שהוא המשלים ל"ב. שכשם שבפרוד בין יוסף והאחים נשאר חיבור של ב', יוסף ובנימין, שלא היה כלל במכירתו. כן אצל יוסף עצמו, מתוך י"ב נשאר ב', מנשה ואפרים.

ומכח כך חזרו ונתחברו יוסף ויהודה, ויגש אליו יהודה. ויהודה נמשל ללביא, וכמ"ש (בראשית מט, ט) וכלביא מי יקימנו. לביא, יב-לא. כי חיבור י"ב מושרש חיבור של שנים שמתפשט עד י"ב. ושוורש חיבור זה הוא יוסף ויהודה, תרי משיחין כנודע. וכן חיבור יוסף ובנימין, משכן ומקדש שבחלקם, ואז החל להאיר אור התיקון להאיר י"ב צרופים אלו כביצה הגודלת. ונודע, ביצה ר"ת י"ב צרופי הוי"ה. וגילוי זה נתגלה בליל פסח, בשתית יין, שמקורו, יקב, יב-ק. וכיעקב בים סוף, שנקרע ל"ב גזרים. ואח"כ כתיב וישב הים לאיתנו. ישב, יב-ש.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אבוי, אביב, אבידה, אביגיל, אבידן, אביהו, אביו, אביון, אביחיל, אבימלך, אבינדב, אבינעם, אביאסף, אבינר, אביעד, אביעזר, אביר, אבישג, אבישוע, אבישי, אביתר, אהליאב, אויב, איבה, אחיטוב, אויב, אלישבע, בהיר, ביצה, בית, ביתן, בינה, בנין, בנימין, בריח, ברית, גביע, גביר, גבריאל, דביר, ישב, נביא, סביב, רביעי, ריב, תשבי, חביון, יבוס, יבלת, יבש, יואב, יובב, יובל, יקב, שבי, כזבי, צבי, לביא, נביות, סנחריב, עיבל, עכביש, עמינדב, רבית, שיבה, בי, בין, בירה, בכי, בלימה, בליעל, בריא.

הנה ברא השי"ת את עולמו בששת ימים, וכשם שהדבר קיים בזמן כן קיים בעולם, שצורתו ששה צדדים. ונודע ששה צדדים יש להם י"ב גבולי אלכסון (כמ"ש בספר יצירה) ואלו הם הקוים המחברים את ששת הצדדים. וזהו בריא, בי - רא, צורת הבריאה יב, זהו בריאתו ובריאותו של עולם. והוא הכח המקיים את צורת העולם. ושוורשו בשם הוי"ה, שיש בו יב' צרופי הוי"ה. ר"ת ביצה, יב' צרופי הוי"ה, כמ"ש רבותינו. והם הם גבולות עולם, בחינת בלימה, יב - למה, בלום, וכח הבלימה הוא גבולות עולם. והפורץ גבולות אלו נקרא בליעל, בי - לעל, היינו פורץ שורש צורת הבריאה. וזהו בחינת בית, כדכתיב בחכמה יבנה בית. ובית גדול נקרא בירה, בי - רה. ויש את צורת הבית ששה צדדים. ויש את כח החיבור. בפעולה, ובתוצאה. בפעולה, יבנה, בנין. יב-ן. מכח י"ב קוים מחבר את ששת צדדיו. ומכח כך עומד הבית על עומדו. בית, יב-ת. (ועיין ס"י פ"ה בהרחבה להקבלת מדרגת י"ב). ושוורש בנין הבית, בבניה, כמ"ש ויבן את הצלע, ואמרו חז"ל שהוא לשון בנין ולשון בינה. בי - נה. ובין י"ב הללו יש חילוקים, וזהו בין, בי - נ, והיינו, חילוק מה בין כל אחד מ"ב הללו. אולם בחורבן הבית, בית המקדש, יש בכי, בי - כ.

וכן הדבר אמור במערכת יום ולילה, שכל אחד י"ב שעות, קוים המחברים את היום, וקוים המחברים את הלילה. וכן במערכת השנה י"ב חודש. ותחלת חדש האביב. אב - יב.

וכשם שהדבר אמור במערכת זמן ומקום, כן הדבר אמור במערכת נפש של כללות האומה, י"ב שבטים, ושוורש לבסוף, בנימין, יב-נימן. כי הוא המשלים ל"ב. וכן הוא בחושי הנפש (עיין ס"י שם). וכאשר י"ב שבטים אלו נחסר בהם שלמות הארת י"ב קוי חיבור אלו בשלמות, נעשה מ"ב אלו ריב, יב-ר. והכח לקלקול זה כמ"ש וישנאו אותו, ובפרטות נעשו לו לאויבים. אויב, יב-או. ואזי נעשה יוסף אביון, יב-און. ואזי נמכר יוסף וניתן בשבי, שבי, יב-ש. ואזי הארתו של יוסף, אור זרוע לצדיק נעלם בחביון עוזו. חבוי, יב-חו. ונעשה אבידה, יב-אדה. ובזה יבש מעינו, אות ברית קדש. יבש. יב-ש.

ואזי כשם שנגלה בכללות בניו של יעקב שהוא בבחינת הבריח התיכון בריח - יב - חר, י"ב שבטים, כן נגלה ביוסף

ב-ח

ח. נותן דורון לאויבו, כיעקב שהתקין עצמו לדורון. ועיד"ז נתגלה פנימיות הדורון, שהיא אהבה (שורשה נתינה, אהבה) ואזי מחבקו, והשורש לכך שמתחלה נלחם עם שרו של עשו, ושם כתיב ויאבק, ודרשו בחולין ויאבק - ויחבק. ולכך לבסוף חבקו עשו וינשקהו.

ט. נלחם עמו באופן של ויאבק - ויחבק כנ"ל. חבק - חב-ק. והוא בחינת חבש, חב-ש. שהחיבוק צורת חבישה היא. ואזי כאשר נוצח חבשו בבית האסורים ולא רק חיבוק כנ"ל. ובפרטות אוסרו בחבל דייקא. חבל, חב-ל. י. בוטח בבוראו שיצילו. בטח. חב-ט. ועי"ז כביכול נכלל בבוראו, בחינת ח - ב, חובו כנ"ל.

וכאשר זוכה והקב"ה מצילו מידו אזי מודה ומשבח לבוראו על הצלתו. שבח, חב-ש. ואזי מקיים את נדרו שנדר כנ"ל, חוב שנתחייב, חוב, חב-ו. ושחיטה זו ע"י טבח אמן. טבח, חב-ט. והקרבתן שמביא כהבל (ולא כקין) שהביא מבכורות צאנו ומחלביהן, כלומר, חלב, חב-ל. מן המובחר. כי פנימיות הדבר הוא המובחר ביותר. ואזי נגלת חיבתו למקום, וחיבת המקום אליו. חיבה, חב-יה. כי מהות החיבה גילוי תוך תוכו ופנימיותו (וכאשר ח"ו נכנס לתוכו רע אזי ח"ב ר"ת חיל בלע - ויקיאנו. בחינת חבל - חב-ל, שבוחל מן הדבר, ולכך מקיאנו). והיפך כך אכילת המן שנבלע באיברים, שעינו כעין הבדלח, חב - דל, שנגלה במן חיבתו של מקום אפילו לשפל ודל שבישראל.

ושלמות מדרגת פנימיות זו הוא יעקב. כי אברהם, ראשית, התחלה, באברהם נברא העולם. ויצחק, סוף, קץ-חי, כנודע. ויעקב, תוך. מברית מן הקצה אל הקצה. בריח, חב-רי. והוא בחינת תורה שהיא התוך של הכלי ולכך נתנה תורה בחורב, חב-רו. שם נתגלה החיוב של הכל שהיא התוה"ק.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: בחר, בטח, אביחיל, זבח, אחאב, חבר, חבל, חבש, אחיטוב, בדלח, ברח, חיבה, התחבא, גבחת, בחל, חברון, בחור, בתן, חשב, בריח, גבח, אבטיח, בדלח, חגב, סחב, טבח, נבח, שבת, חבט, חוב, חורב, חלב, חצב, חלבון, חרב, חרצבות, חבק, מחבת, סנחריב, רחבעם.

ח-ב, מלשון חובו, תוכו של הדבר. וזה לעומת זה עשה אלקים, טוב לעומת רע, רע לעומת טוב. והנה יש והרשע נוגע בחיצוניות הדבר ופגמו ומקלקלו, ויש והרשע נוגע בתוכו של הדבר, ופגמו ומקלקלו. והוא בחינת אחאב - חב-אא. וכן רחבעם, חב-רעם. וכן סנחריב, חב-נסרי. שנוגעים בתוך הדבר, בחובו. והוא בחינת חרב, חורבן, חב-ר. כי מהותו של חרב, לגעת בתוך תוכו, בחובו, ושם לבטלו. וכאשר נוגעים בתוך תוכו של הדבר חובו, אז נשמעת קול צעקה הנקראת נביחה. והוא בחינת חרצובות רשע, חב-צרות, מיצר את התוך, את חובו. וזהו בדלח דקלקול, חב - דל, שנוגע בתוך, ונעשה דל. וזהו בחל, חב - ל, נוגע בתוכו ומקיא לחוץ.

והנה כאשר חושב חרצבות רשע הנ"ל לגעת בתוך, בחובו של האדם, אזי ישנם כמה אפשרויות תנועה.

א. ברח, חרב. שמתהפך כח הרודף חרב - ל-ברח. והיינו בחר לברוח. כעין משה רבינו שברח מחרב פרעה.

ב. מתחבא, מלשון חובו. והוא כעין אדה"ר שנאמר בו את קולך שמעתי בתוך הגן ואירא ואחבא. ושם נתחבא בדבר שחוצה לו. אולם כח התחבאות דתיקון, שנכנס יותר עמוק אל תוך תוכו, אל עומק חובו, אל היחידה שבנפש שם נמצא לבדו ואין זולתו יכול להכנס לשם כלל, ושם מדרגת הבטחון השלמה. בח - ט.

ג. נובח כנ"ל, לעזרה. ובעיקר קורא לחבריו. חבר, חב-ר.

ד. בוחן, בח-ן. בוחן את האפשרויות של הצלה וזאת מתוך מחשבה, חשב, חב-ש. מתוך עומק הדבר ופנימיותו, מתוך חובו של הדבר.

ה. נלחם כבחור, בח - ור, שעומד בחוזק ותוקף בעומד עליו להרע לו, וחובט בו ומכה אותו חבט, חב-ט. וכאשר נוצחו סוחבו כפגר. סחב, ס-חב, והוא בחינת סנחריב.

ו. נודר נדרים ונדבות, כעין יעקב שהקים מצבה לזבח עליה כאשר ינצל, כמ"ש אם יהיה אלקים עמדי וגו' והאבן הזאת תהיה מצבה. זבח, חב-ז.

ז. מתפלל לקב"ה ממעמקי לבו, מקירות לבו, מחובו. כעין יעקב שהתקין עצמו לג' דברים, שאחד מהם תפלה.

ך-י

והתפשטות בשיעור הנכון, לא פחות מדי ולא יתר על המדה, היא בחינת רויה, רי-וה. רויה מדרגת ממוצע, כנודע. וזהו מדרגת ישראל, מכח כללות אברהם ויצחק, כנ"ל. והוא קו האמצע בין יצר טוב ליצר הרע, יצר-י, צ-ו, דו"ק.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אביעזר, אביר, אבירם, אבישור, אבינר, אדיר, אדרעי, אופיר, אורי, אביתר, אוריה, אורים, אחיעזר, אחירע, אוריאל, אחרית, אחשדרפנים, איעזר, אחישחר, אליעזר, אליצור, אמיר, אמריהו, אחרי, אפיר, אפריון, אפרים, אפרתי, אליחרף, אריה, אריוך, אריח, ארמית, אסיר, בהיר, בחיר, בחרי, זריר, אריאל, זמיר, זעיר, זרוף, חירום, אשריאל, חזיר, חירה, חירם, חרלים, ביתר, חרי, חריש, חריף, יהיר, איתמר, יאור, יאיר, יהורם, יער, יחוריב, ירחמאל, מזכיר, בריא, יורש, יזרעאל, יזרח, יקיר, דרוש, יפריא, יצהר, יצר, ירושלים, האיעזר, ירד, ירדן, ירושה, יריחו, ירחמאל, ירט, ירך, ישיר, חציר, ירמיה, ירק, ירקון, כיור, זכריה, ישרטו, ישר, יששכר, כסיר, זרחי, כרכמיש, מריי, סיסרא, זרחיה, לאחירם, לדביר, גפרית, כידור, מיתר, מישרים, מערכי, מריי, חציר, מרי, מריי, נכרי, טריה, סיסרא, סיר, סנחריב, עזריקם, יוריב, סריס, עזריאל, עזריה, עריץ, יעזר, עמיחור, עמיר, עמרי, פורים, עשיר, עשירי, פוטיפר, צורי, עשירים, כפיר, קיטר, יראה, לריק, מאיר, מצרים, ירח, פריה, פריץ, צחרים, צפיר, צורשידי, ציר, צעיר, קיתרוס, ירכתי, צרויה, קיר, קיטר, רבתי, ישראל, שעיר, נזיר, גיר, סנפיר, כיתרון, שעירים, שכיר, שמיר, דרוש, כעיר, ראייה, רביעי, רחמים, מחיר, רחישנו, רחים, ריח, רירו, שפיר, מורייה, מרבד, רים, ריק, רעי, שיר, שרי, מרדכי, רמיה, רמליהו, שיחור, פרי, תירש, שדיאור, סגיר, רחביה, ספיר, ריח, ערבים, רצוי, עיר, רכיל, גירם, קרי, ערירי, שניר, יריעה, בירניות, ירקק, ישרון, צוריאל, בכורים, כפירים, בכרי, צרי, מישור, סנורים, בעירה, בעמיר, קציר, בציר, בראשית, רביבים, ברזלי, רויה, בריה, בריח, ברכיה, ריב, תרפים, תרשיש, גבריאל, גביר, ריש, גמריהו, גרזים, גרשוני, דביר, רעיון, דרכמונים, אורים, אזרחי, אחירמי, רקיע, אפרתי, אראלי, דביר, הריפות, אבירם, אבישור, זכריה, שניר, חריטים, החריש, זמרי, יהוריב, שריד, חירה, יאיר, יאדיר, ומיתר, תימרו, ירבעם, יתרו, ריקק, שכיר, ציר, תירוש, בירה, בריח.

ירא, יר-א. י"ר הגבלה, שזו מהותה של היראה. ובדרך רמז, יר-בא"ת ב"ש, ג-ם, לשון ריבוי, והיפוכו יר-הגבלה. כי אות י', שורש ההתפשטות בבריאה, כנודע, י' מאמרות, י' דברות, וכו'. ואות ר', לשון ריבוי. והיינו שהריבוי הוא עד עשרה ותו לא, ושם נעשה, "הגבלה". וזהו בריא, בא - רי, התפשטותו מדויקת, ללא חסר וללא יתר. ושלמות ריבוי זו הוא בחינת עשיר, עש-יר. ודרך העשיר שיש לו בית גדול הנקרא בירה, יר - בה.

וזהו בחינת ירח, יר-ח. כי החמה שורש התפשטות ההארה, בחינת מאיר, יר-אמ, התפשטות ההארה מן אות א'. בחינת ספיר, ספ-יר. ובחינת בהיר, בה-יר. ובחינת צהרים, צה-ם-רי. אולם הירח הוא הגבלת כח ההארה, ולכך אין לו הארה משל עצמו, כי כל היותו הגבלת האור. וכאשר הוגבל הדבר ולא נתפשט עצם היותו, מעתה כל התפשטותו אינו אלא בבחינת ריח, אותיות ירח. והבן שלכך יהושע, שפניו כפני לבנה, ירח, העבירם את הירדן, יר-דן. וכאשר כבש בתחילה את ארץ ישראל, כבש את ע-יר, יריחו, אותיות ריח בקרב. וכן אסתר, בחינת לבנה, כמ"ש במגילה שנקראת ע"ש הלבנה, נשאת למרדכי בחינת מור-דרור כמ"ש חז"ל (חולין, קלט, ע"א), אותיות מרדכי, רי-מדך. וע"י נעשה נס פורים, פומ-רי.

וכן מי שאינו מוליד, ואין לו התפשטות, נקרא סריס, יר-סס. והיפוכו, מי שמוליד, עושה פירות, פרי, פ-רי. פ - פתח, נפתח ההגבלה. וח"ו כאשר הטיפה אינה עושה פרי ויוצאת באופן דקלקול, נקראת קרי, ק-רי. ופגם זה היה אצל יוסף, במעשה עם אשת פוטיפר, פוטפ-יר. ושורש התיקון ע"י הסרת הערלה, הנקראת ברית, בת-רי. ומקומו בין הירכים, ירך, יר-ך.

ושורש היראה, מדתו של יצחק, "פחד יצחק", ונכלל בה אברהם, כמ"ש עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה. וזה נעשה בהר המוריה, רי-מוה. והושרשה בזרעו, יעקב - ישראל, יר-שאל. וכן נקרא ישורון, יר-שוון. וכלל ישראל נקראים אפרים, הבן יקיר לי אפרים, אפם-רי.

ושורשו באורייתא, רי-אותא. ונרמז במילה ראשונה, בראשית, רי-באשת. ומתפשט עד סופו, בבחינת בריח המבריך מן הקצה אל הקצה. ועיקר גילוי זה בבחינת סוד, שאין מגלין סוד אלא למי ששומר סוד, בחינת יראה, שמירה. וסוד בחינת יין, נכנס יין יצא סוד. תירוש, יר-תוש. ולקייטתו נקראת בציר, בצ-יר, את ענבי נזריך לא תבצור. והוא מדרגת נזיר, נז-יר, שנאסר בגפן - יין.

ר-ח

כמ"ש (שמות, לב, ד) ויקח מידם ויצר אתו בחרט, חר-ט. ואמרו במדרש, ויסעו מהר ה', שנסעו מהר סיני דרך שלשת ימים, כתינוק הבורח מבית הספר. ברח, ב-רח. וזו בחירה לברח, היפך בחירה להתחבר. בחר, ב - חר. ותינוק שבורח בחינת אפרוח שפורח והולך מאמו. אפרוח, אפו-רח. ואזי נתהפך מדרגתם מלובן עליון, צחר, צ-חר, לשחור, שו-חר. ונתרחקו יותר מן האם, מרחם האם, רח-ם.

אולם אף שחטאו מ"מ נשאר ריח של קודם החטא, ריח, רח-ל. וזה מכח מדת הרחמים, רחם, רח-ם, שלעולם נשאר ריח מן המדרגה שנסתלקה.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אחור, אחיעזר, אחירע, אחר, אחרון, אחשדרפנים, אחשורוש, אליחרף, ארח, אפרחים, ארחות, אריח, ארתחששתא, ארתחששתא, אשחור, בחור, בחיר, בחר, חרט, ברח, בריח, גחר, אחשתרנים, חרגל, ירחמאל, זורח, זרחיה, חבור, חבורה, חבר, חברון, חגור, חגורה, חגר, חדר, חובר, חוקר, חור, חורב, חורון, חורי, חורש, חזיר, חטר, חירה, חירום, חירם, חמור, חמר, חמרא, חמרמרו, חמרן, חסר, חפר, חצרות, חציר, חצור, חצרמות, חקר, חצרות, חצרון, חרב, חרבונה, חרד, חרה, חרול, חרון, חרוץ, חרוצים, חרות, חרטם, חרייונים, חריף, חריש, חרלים, חרם, חרמון, חרמש, חרן, חרס, חרפה, חרץ, חרצבות, חרק, חררים, חרש, חרת, חתר, טרחיהם, יזרחיה, יחר, ירח, ירחמאל, יריחו, יצחר, מחירה, מזרח, מחמר, מחסור, מבחר, מרוח, מרחב, מרחק, מרחשת, מחר, נחר, סוחר, סחר, סנחריב, נחור, עמיחור, פחר, פרח, פשחור, סרח, צרח, צריח, קרח, רוח, צחר, רוקח, רחב, רחבה, רחביה, רוצח, רחוב, רחום, רחוק, רחישנו, רחבעם, רחם, רחמים, רחץ, רחק, רחל, ריח, רמח, רצח, רקח, רחש, שחור, שחר, שיחור, שרח, רתח, אחרית, שחרות, אזרח, מסחר, תרח.

חור, חר-ו, היינו מקום מלא ונעשה בו חלל. והוא ע"י תוקף מדת הדין שמחלל ומחסר, חסר, חר-ס. והוא מדתו של יצחק אבינו גבורה, יצחק גימט' ח"ר, בחינת בחור גבור מלחמה, בחור, בו - חר. והוא בחינת רוח, רח-ו. וזהו בריח, חר - יב, מבריח מן הקצה אל הקצה, מרוח לרוח.

וסילוק זה הוא סילוק בפנימיות, לשון פנים, והיפוכו אחור, או-חר. כי צד האחור היינו סילוק הארת הפנימיות, ודו"ק. וכאשר נגלה האחור בפנים זהו בחינת חרון אף, חר-ון. בחינת רתח, רח-ת. ונגלה בנקב, בחור, שבחוטם. ועי"ז הקרוב נעשה רחוק, רח-וק. וכאשר נעשה ריחוק וסילוק גמור, זהו בחינת חרם, חר-ם. ובמהלכי זמן מתהפך אותיות חרם לאותיות מחר, כי נדחה מהיום - הוה, לעתיד - מחר. ובתיקון מתהפך לחמר, חמורו של אברהם אבינו, כדלהלן.

ובדקות, במדרגת מקום זהו חרב, בונה עולמות ומחריבן. חר-ב. ובמדרגת זמן זהו מחר, כנ"ל. ובמדרגת נפש זהו חרון אף כנ"ל. וכאשר נגלה בפועל אצל קין, ויחר לקין מאוד, נעשה קם על הבל אחיו ורצחו, רצח, רח-צ. והמשיך כח זה בתרח, תח-ר, ובכנו נחור, נו-חר. ונתקן ע"י אברהם הנקרא איתן האזרחי, אזרח, אז-רח. בחינת מזרח, מז-רח. ובפרטות אצל יצחק גימט' ר"ח, כנ"ל. ונתקן במקום קבורתם של האבות והאמהות, חברון, חר-בון. וביתר נתקן אצל רחל, רח-ל. ובפרט בבשורת בנה. עוד יוסף חי, ע"י סרח בת אשר, סרח, ס-רח. שנתקן החלל שסברו שמת ונעשה חלל.

ושלמות תיקון חלל זה במ"ת בלוחות שהיו חלולים. והיה הכתב חרות על הלוחות, חרות, חר-ות. וניתנה התורה בחורב, חר-בו. אולם "עלובה כלה שזינתה תוך חופתה", חטא העגל, בחינת חרפה, חר-פה. ונפל התיקון ועשו העגל,

י-ח

כנ"ל, ונפרדו, ומעתה הוא בבחינת "מושיב יחידים ביתה", יחיד, חי-די. ומעתה גם כאשר מצורפים יחד, אין צירוף שלם בכריאה, אלא צירוף של עירוב ובלבול. והוא בחינת סנחריב, חי-סנרב, שבלבל את האומות, ומעתה כל חיבור בני אדם זה לזה, חיבור של תערובת ובלבול. ועל זה אמרו בסנהדרין, ביקש הקב"ה לעשות חזקיה משיח, וסנחריב גוג ומגוג. חזקיה, חי-זקה. סנחריב, חי-סנרב, כנ"ל. משיח, חי-שם, כנ"ל.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אביחיל, אחומי, אחזיה, אחזיהו, אחחי, אחיאם, אחיה, אחיהו, אחיהוד, אחיטוב, אחילוד, אחימלך, אחימן, אחימעץ, אחין, אחינדב, אחינעם, אחיסמך, אחיעזר, אחיקם, אחירע, אחישה, אחיתפל, אחלי, אחסבי, אחרית, אחשרפנים, איחל, אליחבא, אליחרף, אפיה, בחגוי, בחיר, בנחשתים, בריח, גית, גיחון, גיחזי, האזרחי, החבתים, החוי, החזיק, החליק, אחיחה, שיחור, יחש, צחחים, שחין, שחיתות, אבטיח, לאחירם, אחשרתנים, דחוי, הוחיל, החביא, חיה, חיצון, חכילה, חצרים, חרטמים, חרכים, חתי, הטיח, יחלאלי, יחצאלי, ירחמאל, אחיחה, שיחור, חזיאל, חליל, חשבי, יחזיאל, יחזיאל, יחלאל, חירת, מחיאל, מחיר, פרחיה, זרחיה, חגי, חוילה, חורי, חושי, חזיר, חזיון, חזקיה, חזקיהו, חיאל, חידה, חיא, חיר, חיל, חיץ, חיק, חירום, חירם, חיש, חית, חלילה, חליפות, חלמיש, חלקיה, חלקיהו, חמיטל, חמישי, חניאל, חנינה, חנית, חנניה, חנניהו, חסיד, חסידה, חסיה, חסיל, חסין, חפוי, חפני, חצי, חרי, חרייונים, חריף, חריש, יהואחז, יהוחנן, יואחז, יואת, יוחנן, יורחיה, יחואל, יחזיאל, יחזקאל, יחזקיה, יחזקיהו, יחזיאל, יחזיאל, יחיד, יחף, יחצאל, יצחק, ירח, ירחמאל, יריחו, מטחוי, אחירם, חזיו, לחי, חתים, יפתח, מחיה, מיחל, שחקים, מגיח, מחויאל, מחסיה, מריח, משיח, נחליאל, נחמיה, סחי, סחיש, סיחון, סליחות, סנחריב, ספית, עמיחור, פחים, פית, פינחס, פקחיה, פתחיה, צחיה, צלחית, צריח, רחביה, רחביהו, רחיטנו, ריח, שחי, שחין, שחיף, שיח, שיחה, שיפוח, שליח.

ומכרו את השור החי, וחצו את כספו, וגם את המת יחצון. חצי, חי-צ. נבאר מהות בחינת חי בקלקול ובתיקון. בקלקול, הסתלקות החיים בחינת טריפה, לשיטת ר' ישמעאל י"ח טריפות, כמ"ש (חולין, מב, ע"ב). ושורש המיתה ע"י נחש, הנקרא חויא, חי-וא. ונתקלל עפר תאכל כל ימי "חייך". ושורש חטאו, לשה"ר, "בעל הלשון", כח שיחה, חי-שה. והורג לאדם, בבחינת ואתה תשופנו עקב. ונושכו בעיקר ברגליו כאשר יחף, חי-ף, ללא מסתור לרגליו, לעקבו. ונקרא נחש בריח, בר-חי.

והנחש שורש החטא, ובפרטות אות ח', במילוי חית, חי-ת. ונפל ממדרגת חי, למדרגת ת', סוף דרגין. והוא הוא שורש הבעל "חי" הטמא שאסור באכילה. וכנגדו חזיר, חי-זר, חיות זרה, שמראה טפליה ואומר טהור אני. אולם כל היותו סחי, ס-חי, ומאוס.

ושורש ההתמעטות כבר הושרש בלבנה שאמר לה הקב"ה לכי ומעטי עצמך, ונקראת ריח, חי-ר, ולכך כאשר מקדשים הלבנה נותנים הסימן, דוד מלך ישראל "חי" וקיים. והיפוך אותיות ריח, ריח, כנודע שחוש הריח לא נפגם בחטא הנחש, וזהו החיות שנשארה, חיות הריח.

ובתיקון, שורש התיקון השלם בחינת משיח, חי-שם. והוא אינו דבק בקלקול של אכילה מעץ הדעת, אלא באכילה מעץ "החיים". ומעין כך היה אדה"ר קודם החטא, שבכוחו היה לאכול מעץ החיים, ואזי היה דבק באשתו הנקראת חיה, חי-ה, בשלמות. משא"כ עתה שדבק בעץ הדעת, פירש מאשתו, כמ"ש בעירובין (יה, ע"ב). כי האכילה מעץ הדעת היא אכילת דבר חריף, חי-פר, לשון פירור ופיזור, כנודע. והוא בחינת פית, פ-יח, דבר המתפור.

ולכך אמרו (שם) על אדה"ר, אדה"ר חסיד גדול היה, חסיד, חי-סד. ומעתה במקום להיות מצורף לאשתו חיה, נעשית בחינת חוה, חויא,

מדור
קבלה

בלבביפדיה קבלה

בריח

מילון ערכים בקבלה

בריח

בלבניפדיה קבלה

בריח

וכתב הלשם (חלק הביאורים, שער דרוש הנקודות, פ"א אות) הדעת עלאה, לוינתן נחש בריח וכו', ולכן כולו יושר, כי כל רזא דמתקלא הוא יושר, ע"ד הקו דאור א"ס", עכ"ל.

ועוד. בטחון. וכתב בשומר אמונים (דרוש הבטחון, פרק יג) וז"ל: "הבטחון הוא בריח התיכון לקשר כל המדריגות", עכ"ל.

עיגולים

טבעת. והבריחים זולת בריח התיכון היו נכנסים בתוך הטבעות, כמבואר בשמות כו, כז, ואילך. וכמ"ש (כט) בתים לבריחים, ופרש"י, הטבעות שתעשה בהן יהיו בתים להכניס בהן הבריחים. ועוד. כתב הרשב"א (שמות כו, כז) וז"ל: "ולפי דברי רבותינו (שבת צא, ע"ב) בריח התיכון "מתעגל" בתוך שלשה הכתלים מן הקצה אל הקצה ע"י נס", עכ"ל ובעומק זהו כללות נחש בריח ונחש עקלתון יחד. ועין לשם, הקדו"ש, ליקוט א'.

ועוד. תלי. עין ספר התכונה למהרח"ו, פ"ט. וז"ל ר"י ברצלוני (ספ"ב פ"ב) תלי, הוא עצם השמים ו"גלגל" הכוכבים וכתוב (איוב כו, ג) חוללה ידו נחש, זהו התלי המנהיג את הגלגל ברוח, וכתב בספר הפליאה (ד"ה ודע והאמן כי יש אופן אחד), וז"ל: "נחש בריח, הוא מזל תלי ונקרא תלי לפי שנתלין בו י"ב מזלות, ו' מצדו האחד, וו' מצדו השני פעמים מבריש מן הקצה אל הקצה ולכן נקרא נחש בריח ופעמים מתעקם ומכניס זנבו לתוך פיו כנחש עקלתון", עכ"ל. וכתב רמ"מ משקלוב (ביאורי זהר, פ"ה), וז"ל: "קו ועיגול בריח ועקלתון", עכ"ל.

יושר

יושר דקלקול, הוא נחש בריח. (איוב כו יג) ונקרא לוינתן נחש בריח (ישעיה כז א). ובתיקון זהו בריחי המשכן כמ"ש (שמות כו כו) ועשית בריחים עצי שטים חמשה לקרשי צלע המשכן, ופרש"י אלו ה', הן, אלא שהבריח העליון והתחתון עשוי משתי חתיכות, זה מבריש עד חצי הכותל וזה מבריש עד חצי הכותל זה נכנס בטבעת בצד זה וזה נכנס

אור א"ס

כתב הגר"א (תיקונים תיקון י"א מתיקונים אחרונים) וז"ל: "בריח התיכון שמבריש עד א"ס", עכ"ל. ועין לשם, ספר הדעה, ח"ב דרוש א, ענף ז'. וספר הכללים, כלל ה', סוף ענין א', שאור א"ס המקיף והמקיף, הם סוד "שורש", דנחש בריח ונחש עקלתון, ועיי"ש כלל יז, ענף ד', וכלל י"ח ענף ט'.

צמצום

ע"ז, ויש ע"ז צורת דרקון, והוא צורת נחש בריח. עין אגודה, מסכת ע"ז, סי' פ"ג, סימן לח, ועוד ראשונים.

ועוד. מצרים, פרעה- מיצר הגרון. וכתוב (ישעיה, כז א) על לוינתן נחש בריח, ותרגם יונתן, "על מלא דאתרביה בפרעה מלכא קדמאה, וכו', לוינתן נחש בריח הוא מצרים", עכ"ל, עיי"ש. וכתב בשפתי כהן (בראשית א, א) וז"ל: "פרעה, בגימט' נח"ש עם שלש מלות", עכ"ל.

ועוד. חלל- חיל- חולל. וכתב רש"י (איוב כו, יג) וז"ל: "חוללה ידו- את פרעה הנקרא נחש בריח. וכן מחולל מלשון ברא, נקרא כן, שמפני שתחילת הבריאה חלל, בסוד העדר קודם להויה". ועוד. כתב רש"י (פסחים עה, ע"א) וז"ל: "מנוקבת- עשויה כבריחים כעין שלנו ויש "חלל" בין בריח לבריח וכו'".

קו

חוט- חבל. וז"ל הרע"ב (עירובין פ"י מ"א): "נגר הנגר- בריח הקשור בדלת אבל אינו תלוי בו, שהחבל הקשור בו ארוך והבריח נגרר ע"ג קרקע", עיי"ש.

ועוד. בריח התיכון "שורשו" בקו, וכמ"ש (שמות כו כח) והבריח התיכון בתוך הקרשים מבריש מן הקצה אל הקצה ולתתא הוא בחינת קו אמצעי, וכמ"ש הרבינו בחיי (שמות כו כח) וז"ל: "ותן לבך כי הבריח התיכון המבריש הקצוות מחובר המשכן כולו לכל הצדדים וסובל אותו, היה כנגד קו האמצעי, היכל הקודש, הנושא לכל הקצוות וסובלן", עכ"ל עיי"ש.

בטבעת מצד זה, עיי"ש. וזהו סוד "שלש", ג' קוים של יושר.

שערות

בתרגום יהונתן (שמות לו לג) איתא, שברית התיכון, נטע אברהם אברהם בבאר "שבע", ונטלו ממנו יעקב ועשו. ועין ערך קטן ת"ת. ועוד. שער, מלשון שער ודלת וכתב במצודות ציון (עמוס א ה) וז"ל: "בריה- מטה העשוי לסגור בו השער", עכ"ל. וניתן לרוחב, כמ"ש שם, איוב כו יג. וכן במשכן היה לרוחב, בריח, אותיות רחב- י'.

אזן

נגלה באזן אות ה'. וכתב (שמות כו כו) וחמשה בריחים, ונחלקו אי בריח תיכון הוה נוסף ע"ז. עין רש"י ורשב"ם מלבי"ם ושאר מפרשים. וכתב וקבלה, על אתר. וכתב בפרקי דר"א (פרק ט) "בחמישי", השריץ מן המים לויתן נחש בריח, מדורו במים התחתונים, ובין שני סנפיריו הבריח התיכון של הארץ.

חוטם

בריח, נוטריקון בו ריח. וכתב הגר"א (תיקונים, תיקון ע') וז"ל: "ואמר תרין נוקבין (חוטם) אינון לקבל לאה ורחל וכו', הוא ג"כ לראיה שהוא בעד"א, דרום שהוא בריח התיכון ג"כ מלמטה למעלה, מן העולם ועד עולם, לאה ורחל, והוא בחוטם, שכל נקב הוא בנקבה, ב' נקובין דחוטמא, ו' חוטמא באמצעיתא, וכמ"ש בז"א"ת, והוא ביניהם", עכ"ל. ועוד. אות נ' סוד נחש בריח (עין ערך קטן בינה) וכן אמרו (בספ"י פ"ה מ"ט) המליך אות נ' בריח, בריח- ב- ריח.

פה

אכילה. ואמרו (תיקונים קמ ע"ב) הדרא דכתנא, דא איהו נחש בריח נחש עקלתון, בנימין צדיקא למיכל ליה, עין ב"ב עד א, וכתב הגר"א (תיקונים, תיקון ג' מתיקונים אחרונים) וז"ל: "נחש בריח וכו'- דהמעיים הולכין ביושר מקורקבן, ואח"כ בעיגול, ובהן הולכים האכילה, ונגדן שעתידין לאכול וכו'", עכ"ל.

ועוד. דיבור. כתב רמ"מ משקלוב (ליקוטים עמ' שעב) וז"ל: "ב' בחינות נחש, א' נחש בריח, שזה אחיזת לשה"ר הפשוט, ב' נחש עקלתון, מספר בטובתו ומתוך זה בא לידי גנותו או רעה (עין ב"ב קסד ב), עכ"ל. בריח גימט' עם פיך.

עינים-שבירה

כתיב (עמוס א ה) ושברתי בריח דמשק. והשבירה, פרוד, שורש המחלוקת. וכתב הגר"א (תיקונים תיקון ט מתיקונים אחרונים) וז"ל: "ובאר הראשון הוא עשק, והוא מחלוקת והוא נחש בריח, כמ"ש ומדינים כבריח ארמון", עכ"ל.

בריח, אותיות חרב- י', ואותיות חרבי. ובשבירה שורש הרע, ותחילת השבירה בדעת שהוא בחינת בריח (עין ערך קטן דעת) וכתב בספר הפליאה (ד"ה ה' נק' גבורה) וז"ל: "ותנין אחד, נחש בריח, הוא ס"ם. נחש עקלתון, היא לילית בת זוגו של ס"ם, ותנין, הוא שושבינם. וקראם לויתן, הב' נחשים, כי לויתן מורה חבור וזווג, והקב"ה יהרגם בחרבו הקשה, הוא הפחד", עכ"ל.

וכתב בשערי צדק (הקדמה) וז"ל: "הט' מורה על אמיתות השטן, ר"ל התלי, והוא התנין, נחש בריח, נחש כרוך, והנון של שטן מורה על זנבו הפועלת הרעות", עכ"ל. ועין עמק המלך, ש"ו, פרק פ"ב. ושער י"ד פרק י"ד, ועוד מקומות בדבריו. ופרדס רימונים, שער כ"ה פ"ה. ושער כ"ז, פרק י"ז. בספר הליקוטים, משלי, פ"ז.

ובתיקון, בריח, גימט' חן בעיניך, וגימט' טהור.

עתיק

בריחה, שורשה בעתיק, בבחינת קריעת י"ס, בעתיקא תליא מילתא. וכתב באבי העזרי (שמות לו לג) וז"ל: "לברוח מבנין הקל, והוא פעל הנגזר משם בריח", עכ"ל. ומעין כך בבעלי התוספות (שם יד ה) וז"ל: "ברח כמו בריח, שהיא המדבר מכאן והים מכאן", עכ"ל, עיי"ש. ואמרו חז"ל (איכ"ר) והורדתי בריחים, ברחים כתיב.

אריך

בריח, גימט' ארך עם הכולל. ואמרו בזוה"ק (ח"ב קעה ע"ב) והבריה התיכון מבריה מן הקצה אל הקצה, דא הוא יעקב קדישא שלימא, כמה דאוקימנא, דכתיב (בראשית כה כז) ויעקב איש תם ישב אהלים וכו' דתנינן, מאי איש תם, כתרגומו שלים, שלים מכלא, שלים לתרין סטרין, לעתיקא קדישא (א"א, וכן מבואר ברמח"ל באדיר במרום ד"ה בפלגותא דשערי) ולז"א, שלים לחסד עלאה ולגבורה עלאה, עיי"ש. ועין בגר"א (ספד"צ פ"א ד"ה בחזיו דחויא אריך) שביאר סוד הבריח- תלי, שהוא בבחינת א"א, סוד קו אורך שבו, סוד הגילוף

שהוא נעשה בכסף וזהב, והוא נחש שבקדושה, כנגדו בחיצונים נחש בריח, עכ"ל.

נוק'

כתב רש"י (שמות כו, כו) וז"ל: "לבריח התיכון אין טבעות, אלא הקרשים "נקובין" בעובים, והוא נכנס בהם דרך הנקבים שהם מכוונין זה מול זה, וזהו שנאמר "בתוך" הקרשים", עכ"ל.

ועוד. נוק' סוד דלה ועניה, וסוד דלת של הפתח, כנודע. וכתב האבן עזרא (משלי יח, יח) וז"ל: "ומלת בריח כולל הדלתות.

ומלת בריח כתב הערוך (ערך בריח) שהוא מלשון נקב, נוקבא.

כתר

כתב השפתי כהן (שמות כו, כח) וז"ל: "והאמצעי הוא יעקב, שהוא הקו האמצעי, וגם מבריח מן הקצה, במקלי גימט' יעקב, והוא הבריח התיכון. וזהו ויברח יעקב שדה ארם (הושע יב ג) שעולה עד הכתר שהוא שדה ארם שהוא בריח, מברח כתיב, שהוא מבחר שבאבות, מבריח מן הקצה אל הקצה ר"ת אף, שהוא חיבור שני שמות שבו החיבור הנכתב בהוי"ה ונקרא באדנות", עכ"ל.

חכמה

פרד"ס כנגד חכמה- בינה - ת"ת- נוק', כנודע. ואמרו (זוה"ק ח"ג רעה ע"ב) אדם אינון מארי קבלה, אינון לעילא מכלהו, בהו אתמר (בראשית א כח) וירדו בדגת הים ובעוף השמים, דאינון מארי מתניתין תנינא, התנין הגדול, נחש בריח, לקבל והבריח התיכון בתוך הקרשים, עיי"ש.

בינה

יובל. ואמרו (זוה"ק ח"ב לה ע"א) ויאמר אלקים יהי מארת ברקיע השמים, דא איהו נחש בריח, אמאי בריח, בגין דסדר לתריין סטריין, ולא נפיק לעלמין אלא חד זמנא ליובלא.

ועוד. ים. וכתב ברד"ק (ספר השרשים, ערך ברח) וז"ל: "בריח- לפי שמבריח הים מן הקצה אל הקצה", עכ"ל.

ועוד. אמרו (ב"ר צב-ד) שבריח התיכון אורכו ל"ב אמה, "לב", ועין רש"י שמות כו, כו, וערך קטן תפארת, ורשב"ם שם וזו מחלוקת גדולה מה היה ארכו ומקומו.

ועוד. לב. והבריח נקודת אמצע, מעין הלב שהוא נקודת אמצע, טבורא דלבא, כן מבואר בשושן סודות, ש"א ד"ה ונחזור.

של חוורתא באריך, ואריך סוד אורך, אור- ך, וכתב הגר"א (תיקונים תיקון י"א מתיקונים אחרונים), וז"ל: "לוינתן הוא אור ששת הימים וכו', הלוינתן נחש בריח ועקלתון, שהוא אור הראשון", עכ"ל, עיי"ש בהרחבה. ועין לשם, הקדו"ש, מאמר אדם דאצילות.

אבא

היו ט"ו בריחים, י-ה, כנגד או"א. וכן הברחים העליונים והתחתונים. שבצפון ובדרום, אורך כל אחת ט"ו אמה (לשון רש"י שמות כו כו).

ועוד. כתיב (דברים י טו) רק באבותיך חשק ה', ר"ת בריח.

אמא

תשובה. וכתב ר' יצחק דמן עכו (מאירת עינים, ויגש) וז"ל: "והתשובה נקראת ה', מחמת בריח התיכון, לקבל מהשתים רוחניות, ולהשפיע אל השתיים גופניות כלפי דידה, הרי חמש רוחניות", עכ"ל.

וכן יש לאדם דלתות צירים, לפ"ז אף בריח, ודו"ק. ועין פירוש האר"ז ל לספד"צ (פירוש שני) וז"ל: "סוד עיבורא דדשא, בריח התיכון, סוד אות ו'. ואז ה"ס פתיחת הרוחם והתחלת חבלי משיח, בסוד ע"ב שנין שהם ע' צירין דגאולה וב' משיחין וכו' עיי"ש. ועין ערך קטן ת"ת שלשיטת השפתי כהן אורך הבריח התיכון הוא ע"ב.

והבריח התיכון מבריח בין אמא לנוק', בין לאה לרחל, כמבואר בזוה"ק וכן מבואר ברמ"ז (ערכי הכינויים אות ב', אות ע') וז"ל: "בריח התיכון הוא סוד יעקב, מן הקצה אל הקצה, הוא סוד מן העולם ועד העולם, ה' עליונה ותחתונה והם רחל ולא, עיי"ש. ומבואר ברמח"ל באדיר במרום (ד"ה בפלגותא דשערי) ששורש חיבור ב' הנוקבין ע"י א"א שהוא בחינת בריח התיכון, ולתתא זה ע"י ז"א, והבן.

ז"א

ו', ונעשה י"ב גבול אלקסון, ולתתא י"ב שבטים, כנגדם י"ב רועי בקר כנודע. וכתב רש"י (שמות כו, כו) וז"ל: "והתיכון (בריח התיכון) ארכו י"ב, וה' בריחים שבמערב אורך העליונים והתחתונים ו' אמות. וכתב בליקוטי הש"ס (אבות) וז"ל: "ולזה אמר הכתוב יפקוד ה' על לוינתן בריח שהוא כנגד הז"א, שהוא המבריח מן הקצה אל הקצה וכו'. ובזוהר הרקיע (בראשית) כתב וז"ל: "ונחושת, הוא הז"א

בפני דבר "לחזקו" ולהעמידו", עכ"ל. והבן מאוד, שיש בריח לחיזוק ויש בריח לחיבור, ודו"ק היטב. וסוד 'בריה' עם ד' האותיות, גימט' צפון

תפארת

שיטת הרמח"ל (ישעיה) שת"ת הוא נחש עקלתון. אולם רוב ככל רבותינו כתבו שהוא נחש בריח.

כתב רבינו בחיי (שמות כו כח) וז"ל: "ותן לבך, כי הבריה התיכון המבריה הקצוות וחוזר המשכן כולו לכל הצדדים וסובל אותו, היה כנגד קו האמצעי, היכל הקדוש הנושא לכל הקצוות וסובלן, ומשפיע כוחו בכל השבעים שרי מעלה, והיא מדתו של יעקב שמכוחו יצאו שבעים נפש", עכ"ל. וביאר שם שלשיטת התוס' (שבת צח ב ד"ה תנא, והובא ברבינו בחיי שם) היה אורך הבריה התיכון, "שבעים" אמה, ועין שפתי כהן על אתר שפירש שלרש"י היה ע"ב אמה. ועין רבינו בחיי שם שפירש שלרש"י היה ל' אמה.

ועין בהרחבה בפענח רזא (ויקרא כו, מב) וז"ל: "בהיות יעקב בריח התיכון המבריה המרכבה מקצה אל קצה, והיה המשכן אחד, הנה ע"י מתאחד הכל, כל הבריים שהם חמשה בין הכל, לכן ניתנה לו אות ו' שהוא כדמות קו ישר", עכ"ל, עיי"ש בהרחבה. וכתב בתרגום יונתן (שמות לו) שבריה התיכון נטע אברהם בכאר שבע.

ויעקב הוריד את הבריה התיכון בידו, כמ"ש (תנחומא שמות תרומה ט) ואמרו זוה"ק (ח"ב קצה ע"ב) והבריה התיכון מבריה מן הקצה אל הקצה, דא יעקב קדישא שלימא וכו', דאחיד להאי ולהאי, עיי"ש. ועוד אמרו (שם, ח"ג קפו ע"א) בריח התיכון, עמודא דיעקב, רזא דמשה. ועוד אמרו (תיקונים מג, עב) נחש בריח, דא ההוא דאתמר ביה והבריה התיכון בתוך הקרשים, ודא עמוקא דאמצעיתא, דאתקרי תיכון, בגין דאיהו עמודא דאמצעיתא, וכו' עיי"ש. ועין ברית מנוחה, הדרך השניה, שביאר בהרחבה סוד הבריה התיכון שהוא סוד ת"ת. וכתב במאירת עינים (ויגש) וז"ל: "ונקראת הת"ת וא"ו, וכו', שהוא בריח התיכון מבריה (מן הקצה אל הקצה) מן הקצה ת"ת, אל הקצה ע"ט", עכ"ל, ועין מגלה עמוקות, שמות, וואתחנן אופן הג'ק"ג.

נצח

כתב בשפתי כהן (שמות כו כח) וז"ל: "ודע שהשני בריחים של מעלה, שזה נכנס מצד זה וזה נכנס

ועוד. נ' שערי בינה, סוד אות נו"ן. וכתב הרמ"ק (פרדס רימונים, שער כ"ז, פרק יז) באות נ', וכו', ויש מי שפירש, נ' מלשון נוני שהם דגים, רומז ליסוד שהוא לויתן נחש בריח, נ' העקום רומז למלכות, ונ' הפשוט ליסוד, עיי"ש. אולם "שורש" הנו"ן בבניה.

דעת

עין בגר"א ספד"צ, (פ"ח ד"ה בחיזו דחויא וכו') שביאר שסוד הבריה- תלי מתחיל באדם באחורי הראש, בעורף, במקום הדעת עיי"ש בהרחבה, וכתב שם וז"ל: "בלעם נגד משה בדעת שהוא אחורי הראש ומשה בפנים, כידוע, וז"ס כי פנה אלי ערף ולא פנים (ירמיה ב) ונקרא מרע"ה ג"כ לויתן נחש בריח, כמ"ש ברע"מ (כי תצא רעט ע"א) דאנת לויתן נחש בריח דימא דאורייתא, ואריה דכל נוני"ן, עיי"ש", עכ"ל. ואמרו בזוה"ק (ח"ג קפו ע"א) בריח התיכון, עמודא דיעקב רזא דמשה. ומן ה"ג (וה"ח) של הדעת מתפשטים ה' אצבעות, והיא שורש ה' בריחים בכל צד, כמ"ש בזוה"ק (בלק קפו). ועין גר"א תיקונים, תיקון כא.

חסד

גדולה. וכתוב (ישעיה כו א) יפקוד ה' בחרבו הקשה "והגדולה" והחזקה על לויתן נחש בריח ועל לויתן נחש עקלתון.

ועוד. לבן. ובקלוקל נהפך לנבל. ועין קהלת יעקב (ערך נבל) וז"ל: "נבל ר"ת, נחש- בריח- לויתן", עכ"ל, וכ"כ בחומת אנך ישעיהו כ"ז, א.

ועוד. פסולת החסד. ישמעאל. וכתב במצודות דוד (ישעיה כו א) וז"ל: "על לויתן נחש בריח- הוא נפל על ישמעאל שהוא מבריה ברוב הישוב מהקצה אל הקצה כמו הלוייתן שמבריה את הים מן הקצה אל הקצה", עכ"ל.

גבורה

זהב. וכתוב (שמות כו כט) וצפית את הבריים זהב.

ועוד. כתב האבן עזרא (משלי יח יח) וז"ל: "שאין להם חוזק ועוז כי אם הבריה", עכ"ל עיי"ש.

וכתב ביריעות שלמה (חוברת ג', יריעה כג) וז"ל: "בריה- כלי שהוא חתיכת עץ או ברזל שתוחבין אותו בקרקע או בכותל בפני הדלת שלא תפתח, או

ועוד. מעשה. וכתב בהעמק דבר (ויקהל לו לג) וז"ל: "ויעשה את הברית התיכון - ייחד הכתוב עשיה בפני עצמו גבי אותו בריח, באשר היה בו אומנות יתירה, לכוין בריח של שלשים אמה שיהא שווה להבריח מן הקצה אל הקצה", עכ"ל.

רוח

כתב ר"י ברצלוני (ספ"פ פ"ב) וז"ל: "וכתיב (איוב כו ג) חוללה רדו נחש בריח, זהו התלי המנהיג את הגלגל ברוח", עכ"ל.

ועוד. כתב ביריעות שלמה (חוברת ג, יריעה כג) וז"ל: "ונקרא בריח, אם מצד שהוא נכנס לבית קבול שלו ברווחה, שמחמת שהוא עשוי להתטלטל צריך שיהיה בבית קבול שלו רווח מקום כדי שיהיה נוח להנטל משם, ואם מצד שהבריח בא תמיד ברווחה ממה שלא נשאר קבוע במקומו, שלא כשאר כלי חזוק היתד והנגר שהן תחובים בדוחק וקובעים ג"כ במקומם תמיד", עכ"ל. ובריח גימט' רוחו.

נשמה

כתב באפיקי ים (שבת קד א) וז"ל: "וני' הוא בסוד לוינתן תנינא דאורייתא, שהוא רע"מ ו' דגחון, שהוא נאמן פשוט, עד"א, איש האלקים, בעלה דמטרוניתא, התנין הגדול וכו' דבלע כל נוני ימא שהם ת"ח, דנשמתם מתלבשת בכל דור, והוא נחש בריח", עכ"ל.

חיה

בריח, אותיות בר- חי, עין בן יהוידע, שבת, י ע"א. וברח חסר י', ר"ת בו רוח חיים.

יחידה

כתיב (ירמיה מט לא) קומו עלו אל גוי שליו יושב לבטח נאם ה' לא דלתים ולא בריח לו "בדד" ישכנו. וכתב הלשם (ספר הדע"ה, ח"ב, דרוש ד', ענף ז', סימן ב') וז"ל: "ויברא אלקים את התנינים, שהוא קאי על נחש בריח ונחש עקלתון, כמ"ש (ב"ב ע"ד ע"ב) וכתוב שם התנינים חסר י' שניה, כי הוא להורות שהם חוזרים לאחד, וכן הוא בזוה"ק, בא, לד, ע"ב", עכ"ל. ועיי"ש בארוכה גדולה, סימן ב- ג.

וכתב הרש"ר הירש (תרומה כו כח) וז"ל: "לפי הגמ' בשבת (צח ב) היה רק בריח תיכון ופנימי אחד, שעבר דרך שני הקירות הצדדיים והקיר האחורי ו"בנס היה עומד", וכך נתקיים באמת, והיה המשכן "אחד" (שם פסוק ו') עכ"ל.

מצד זה, הם כנגד חסד ופחד, והשנים התחתונים הם כנגד נצח והוד, והאמצע הוא יעקב שהוא הקו האמצעי, וכו'. וכתב הרמ"ק (אור נערב, ח"ז, חלק הכינים, ב) וז"ל: "בריחים - ה' ספירות, חסד, פחד, תפארת, נצח, הוד. בריח התיכון- תפארת", עכ"ל.

הוד

הבריחים היו ה' (עין ערך קטן און) ומהות בריח, חיבור בין שנים, בו'. וזהו הוד, ה- דו, והבן.

יסוד

אמרו (זוה"ק ח"ב רמד ע"ב) דרגא "שתיאתא", האי אקרי ערלה, ודא וכל אינון דרגין תתאין לתתא, כלהו אקרון ערלה, בגין דינקי מסטרא דא, והאי איהו גו רזא דנחש בריח וכו'. וכתב הגר"א (תיקון כ"א) וז"ל: "נחש בריח, הוא ת"ת ויסוד", עכ"ל, עיי"ש. ועין עוד בדבריו תיקון מ'.

ועוד. היסוד בולט מן הגוף. וכתב רש"י (שמות כו, כט) וז"ל: "והבריחים הללו מבחוץ היו בולטות", עכ"ל, עיי"ש.

ועוד. דג. וכתב האבן עזרא (עמוס ט, ב) וז"ל: "בקרקע הים ישכנו נחש, והוא דג גדול דומה לנחש, וכתוב נחש בריח נחש עקלתון", עכ"ל. וכתב עוד (איוב כו, יג) נחש בריח- התנין אשר בים, וי"א כי הוא התלי, ונקרא נחש בעבור שהוא מעות, ובריח שהוא מבריח מן הקצה אל הקצה", עכ"ל ונחש מן בריח, זכר, עליו אמרו (ב"ב עד, ע"ב) סירס את הזכר. וכתב הרשב"ם (ב"ב עד ב) וז"ל: "לוינתן נחש בריח, הוא הזכר, שזקוף כבריח", עכ"ל. ועין זוה"ק ח"ב רס"ה ע"א. ואמרו שם (ח"ג מב, ע"א) וירדו בדגת הים ובעוף השמים, ואינון מארי מתניתין, תנינא, התנין הגדול, נחש בריח, לקבל הבריח התיכון בתוך הקרשים. ועין מגלה עמוקות, ואתחנן, אופן נ"ט.

מלכות

דוד. וכתב הבע"ט (שמות כו, כח) וז"ל: "והבריח התיכון- הוא דוד, שמבריח הע"א מן הקצה", עכ"ל. וכתב הרד"ק (ספר השורשים, ערך בריח) וז"ל: "על לוינתן נחש בריח (ישעיה כו א) תאר לפי שהוא מבריח הים מן הקצה אל הקצה, והוא משל על המלכים התקיפים", עכ"ל.

נפש

אמרו (סיכה נב א) תלה נפשיה- בעברא דדשא, ופרש"י, נשען על בריח הדלת. ועין בן יהוידע שם.

מילון ערכים בקבלה

בריח התיכון

ונתפשט עד סופו של עולם, וכתב בכרית מנוחה (הדרך הראשונה) וז"ל, בריח התיכון מברית מן הקצה אל הקצה, וקבל מהעליון (קל עליון) הצופה למעלה לזה ומקבל מן התחתון הצופה דרך המוח עד מקום המרה, שאלו הם שני קצוות של יו"ד, ישמוהו היה"ו, עכ"ל עיי"ש. ועין עוד בדבריו, הדרך השניה, הרביעית, השישית.

והקצה התחתון של היסוד כתב בפירושו שני לספד"צ, לאריז"ל (ענין הגאולה) וז"ל, ואלף השישי (יסוד) נגד ו' וכו', ואז סוד עיבורא דדשא בריח התיכון, סוד אות ו', עכ"ל. כנ"ל בזוה"ק בתיקונים. בחינת יסוד, כי כל בשמים ובארץ, כח היסוד, בריח התיכון שמחברם, עין מגלה עמוקות, ואתחנן, אופן י"א.

ובפרטות פרצוף אריך נקרא בריח התיכון, כמ"ש במצת שימורים (שער המזוזה) וז"ל, א"א, הוא כתר ואצילות, והוא נקרא בריח התיכון המברית מן הקצה שהוא כתר דאצילות, עד הקצה שהוא סוף עולם האצילות, כי שם מגיעים רגליו, עכ"ל.

ועין קבלת יעקב (ערך בריח- בריחי) שה' בריחים סוד חג"ת נ"ה, ובריח התיכון ת"ת מברית מבינה למלכות ועין עוד בדבריו ערך אבל, בוף.

אמרו (תיקונים יב, א) מברית דא ו', אתפשטותא דההיא נקודה דאיהי י' מברית ודאי, מן הקצה דא ה' עלאה, אל הקצה דא ה' תתאה, קשורא דתלת עמודים דאינון ווי העמודים, דא ח"י עלמין, דכן אינון סלקין תלת ו- ו- לחושבן ח"י, דאיהו צדיק יסוד עולם, ה- ה כד נטלין מעמודא דאמצעיתא דאתקרי הבריח התיכון, אתקראו אינון בריחים על שמיה, הה"ד (שמות כו, כ"ז) וחמשה בריחים לקרשי צלע המשכן, ועין עוד זוה"ק ח"ג, בלק, קכו, א. ועין עוד ח"א, רכד.

ובריח בסוד תפארת - יסוד, קו אמצע כנ"ל. וכתב בנן יהודיע (שבת י, א) וז"ל, יסוד שם בריח שהוא בר- ח, גם הוא רב- ח, בסוד עוד יוסף בני ח, עכ"ל עיי"ש.

וכן הוא בתפארת, וכמ"ש בזוה"ק (בלק שם) בריח התיכון עמודא דיעקב רזא דמש"ה, ועין רמ"ז שם.

וכתב הגר"א (תיקון י"א מתיקונים אחרונים ד"ה ויש רוב) וז"ל, דיעקב כליל מג' אבהן וכו', והוא בריח התיכון שמברית וכו' עד א"ס, עכ"ל. ודו"ק שמברית יותר מן תוך העולם, והוא בחינת הקו שיוצא מא"ס, ודו"ק היטב. ששורש הבריח התיכון, בקו.

מדור
ארמית

מילון ערכים בארמית
בר"ח

מילון ערכים ארמית

בריח

בחינת "מבריא" מן הקצה אל הקצה לשון ברכה- ברכה, אולם שאר הברייחים הם בחינת חצאין, לשון ברח זה מזה, והבן. וזהו בריח, ריב- ח, ריב חלוקה.

בריח גימט' רך, לשון רכות ורכות הוא כח להצטרף, לעומת קושי, שטבעו להיות נפרד, לא להצטרף לזולתו. אולם בריח לשון קושי, שמחזיק ומחזק את הקיים. וכמ"ש האבן עזרא (משלי יח יח) וז"ל: "מילת בריח כולל הדלתות, והזכירו בעבור שאין להם חוזק ועוז כי אם הבריא", עכ"ל. וכתב במלבי"ם (ישעיה כז א) וז"ל: "חזקה- מדין הכח והעובי והכובד, לויתן נחש בריח", עכ"ל וכן כתב (איוב לח י) וז"ל: "וגם אשים בריח ודלתים, ששם גם בריח למי היס הסוגר בעדו בחוזק שלא יפרוץ את גבולו", עכ"ל. ועוד לשונות מעין אלו בדברי רבותינו ועין מגלה עמוקות, ואתחנן, אופן נט.

קשר רך, קש- רך, גימט' כתר. שבו הלבנונית העליונה, כנודע. לויתן נחש בריח, ר"ת לבן, עין חומת אנך (ישעיה כז א), וזה סוד כח נחש דתיקון זה, גימט' משיח, והבן.

כתב בערוך ערך בריח וז"ל: "(במגלת איכה) בחורים טחון נשאו, לא היו ריחים בבבל וכיון שעלה נבוכדנצר לארץ ישראל, היה תופס הבחורים ומטענין ריחים להוליכן לבבל, באותה שעה אמר הקב"ה, כבר נשבעתי לבני, עמו אנכי בצרה, בדין שאהיה עמהן בכל צרה, וה"ד כה אמר ה' גואלנו קדוש ישראל למענכם שולחתי בבלה והורדתי בריחים, ברחים כתיב וכו", עכ"ל וא"כ בריח, מלשון ריחים שטוחנין בהם.

וכן בריח מלשון ריח, ב- ריח, כמ"ש בערוך (ערך נגר) וז"ל: "(מד"ר בפרשת בהעלתך) יריחו נגרה של א", פירוש, בריח, כדתנן (בסוף עירובין) נגר הנגרר, וכמו שהבריא הוא שמירת כל הבית, כן היתה יריחו שמירת כל א"י", עכ"ל. ויריחו נקראת כן מלשון ריח, כמ"ש חז"ל.

ובריח מלשון בריחה, הברכה, התפשטות ודבר זה נגלה בריח, שמבריחה ומתפשט ומעין הטחינה בריחים, הדבר מתעורר, והרווח בין כל חלק מחבירו.

והבן שכל הברייחים היו חצאים, אולם בריח התיכון היה שלם, והיינו שבריח התיכון הוא

